

HUYỀN VĂN SƠN (Tổng Chủ biên) – BÙI HỒNG QUÂN (Chủ biên)
ĐÀO LÊ HOÀ AN – TRẦN TUẤN ANH – NGUYỄN THANH HUÂN
ĐỖ CÔNG NAM – CAO THÀNH TẤN

GIÁO DỤC CÔNG DÂN

9

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HỘI ĐỒNG QUỐC GIA THẨM ĐỊNH SÁCH GIÁO KHOA

Môn: Giáo dục công dân – Lớp 9

(Theo Quyết định số 1551/QĐ-BGDĐT ngày 05 tháng 6 năm 2023
của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)

Chủ tịch: ĐÀO THỊ NGỌC MINH
Phó Chủ tịch: TRẦN THỊ THU HUYỀN
Ủy viên, Thư kí: NGUYỄN THỊ QUÝ

Các uỷ viên: NGUYỄN MAI ANH – LÊ HOÀI QUÂN
TRẦN QUANG MINH – NGUYỄN KIM TRUNG

Chân trời sáng tạo

HUỶNH VĂN SƠN (Tổng Chủ biên) – BÙI HỒNG QUÂN (Chủ biên)
ĐÀO LÊ HOÀ AN – TRẦN TUẤN ANH – NGUYỄN THANH HUÂN
ĐỖ CÔNG NAM – CAO THÀNH TẤN

GIÁO DỤC CÔNG DÂN

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

MỞ ĐẦU

Huy động kinh nghiệm, kiến thức, kĩ năng để bộc lộ cảm xúc và hiểu biết về những vấn đề liên quan đến chủ đề bài học.

KHÁM PHÁ

Tìm hiểu, khám phá kiến thức, kĩ năng qua các hoạt động: đọc câu chuyện, thảo luận, quan sát hình ảnh,...

LUYỆN TẬP

Củng cố kiến thức và thực hành các hành động cơ bản có liên quan đến chủ đề bài học qua các tình huống, bài tập.

VẬN DỤNG

Định hướng vận dụng các kiến thức, kĩ năng đã học vào các bối cảnh khác nhau qua sắm vai, xây dựng dự án, truyền thông,...

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa
để dành tặng các em học sinh lớp sau!

LỜI NÓI ĐẦU

Các em thân mến!

Giáo dục công dân là môn học bắt buộc trong nhà trường, được biên soạn theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 của Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Giáo dục công dân là môn học giữ vai trò chủ đạo trong việc giáo dục cho học sinh ý thức và hành vi của người công dân. Góp phần bồi dưỡng cho các em những phẩm chất chủ yếu và năng lực cốt lõi, đặc biệt là tình cảm, nhận thức, niềm tin, cách ứng xử phù hợp với chuẩn mực đạo đức và quy định của pháp luật; có kĩ năng sống, bản lĩnh để học tập, làm việc và sẵn sàng thực hiện trách nhiệm công dân trong sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và hội nhập quốc tế. Điều này thể hiện thông qua việc sử dụng các phương pháp, hình thức dạy học phù hợp nhằm phát huy tính chủ động, tích cực của người học. Bên cạnh đó, kết hợp sử dụng phương pháp kiểm tra, đánh giá phù hợp với đặc trưng môn học sẽ giúp đánh giá chính xác sự tiến bộ của học sinh trong quá trình học tập và rèn luyện.

Việc giáo dục cho học sinh ý thức, hành vi của người công dân được thực hiện thông qua tất cả các môn học và hoạt động giáo dục, nhất là các môn Khoa học xã hội và Hoạt động trải nghiệm, trong đó, Giáo dục công dân là môn học cốt lõi.

Sách **Giáo dục công dân 9**, bộ sách *Chân trời sáng tạo* của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam được thiết kế đảm bảo tính khoa học, nhân văn, thực tế và hiện đại. Mỗi bài học được thiết kế thành các hoạt động: **Mở đầu**, **Khám phá**, **Luyện tập** và **Vận dụng** sẽ giúp các em hình thành các phẩm chất, năng lực cụ thể. Phần giải thích thuật ngữ ở cuối sách sẽ giúp các em hiểu rõ hơn về các bài học.

Hì vọng cuốn sách sẽ hỗ trợ các em hoàn thiện bản thân, chuẩn bị hành trang thật vững chắc cho hành trình sắp tới để tạo dựng một cuộc sống hạnh phúc, thành công.

CÁC TÁC GIẢ

MỤC LỤC

	Trang
HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH	2
LỜI NÓI ĐẦU	3
Bài 1: Sống có lí tưởng	5
Bài 2: Khoan dung	11
Bài 3: Tích cực tham gia các hoạt động cộng đồng	16
Bài 4: Khách quan và công bằng	21
Bài 5: Bảo vệ hoà bình	27
Bài 6: Quản lí thời gian hiệu quả	33
Bài 7: Thích ứng với thay đổi	38
Bài 8: Tiêu dùng thông minh	43
Bài 9: Vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lí	48
Bài 10: Quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế	54
GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ	59
BẢNG CHÚ THÍCH HÌNH ẢNH	59

Mục tiêu:

- Nói được khái niệm sống có lí tưởng.
- Giải thích được ý nghĩa của việc sống có lí tưởng.
- Nhận biết được lí tưởng sống của thanh niên Việt Nam.
- Xác định được lí tưởng sống của bản thân và nỗ lực học tập, rèn luyện theo lí tưởng.

MỞ ĐẦU

Trong cuộc sống, chúng ta luôn hướng đến những điều tốt đẹp, không chỉ cho bản thân mà còn cho cộng đồng và xã hội. Nhờ đó, chúng ta sẽ có thêm động lực, sức mạnh để vượt qua khó khăn, thách thức và nỗ lực không ngừng cho những mục tiêu cao đẹp.

Em hãy đọc lời bài hát và cho biết những ca từ nào thể hiện mục đích sống cao đẹp. Vì sao?

Chân lí sống tạo

SỐNG NHƯ NHỮNG ĐOÁ HOA

[...] Và tôi sống như đoá hoa này, toả ngát hương thơm cho đời.
 Sống với nỗi khát khao rằng được hiến dâng cho cuộc đời.
 Hôm nay dầu có gian nan thì ngày mai là ngày tươi sáng hơn.
 Tôi sẽ viết nên câu chuyện của cuộc đời riêng tôi.
 Có loài hoa ở trên đồng xanh, cũng có loài hoa khoe sắc trên cành.
 Mỗi loài hoa mỗi sắc hương.
 Không là hoa của những buồn lo, tôi là hoa của những nụ cười.
 Cuộc sống của tôi yêu biết bao [...]

(Nhạc và lời: Tạ Quang Thắng)

KHÁM PHÁ

1. Em hãy đọc các thông tin sau và quan sát hình ảnh để thực hiện yêu cầu

Thông tin 1.

“Cái quý nhất của con người ta là sự sống. Đời người chỉ sống có một lần. Phải sống sao cho khỏi xót xa, ân hận vì những năm tháng đã sống hoài, sống phí,... để khi nhắm mắt xuôi tay, ta có thể nói rằng: tất cả đời ta, tất cả sức ta, ta đã hiến dâng cho sự nghiệp cao đẹp nhất trên đời, sự nghiệp đấu tranh giải phóng loài người...”

(Nikolai Ostrovsky (Huy Văn – Thép Mới dịch), 2009, *Thép đã tôi thế đấy*, NXB Văn học, Hà Nội, trang 299)

Thông tin 2.

“Tuổi xuân của mình đã qua đi trong lửa khói, chiến tranh đã cướp mất hạnh phúc trong tình yêu và tuổi trẻ. Ai lại không tha thiết với mùa xuân, ai lại không muốn cái sáng ngời trong đôi mắt và trên đôi môi căng mọng khi cuộc đời còn ở tuổi hai mươi? Nhưng... tuổi hai mươi của thời đại này đã phải dẹp lại những ước mơ hạnh phúc mà lẽ ra họ phải có...”

Ước mơ bây giờ là đánh thắng giặc Mỹ, là độc lập, tự do của đất nước. Mình cũng như những thanh niên khác đã lên đường ra tiền tuyến và tuổi trẻ qua đi giữa tiếng bom rơi, đạn nổ. Tuổi trẻ của mình đã thấm đượm mồ hôi, nước mắt, máu xương của những người đang sống và những người đã chết. Tuổi trẻ của mình đã cứng cáp trong thử thách, gian lao của chiến trường, tuổi trẻ của mình cũng đã nóng rực vì ngọn lửa căm thù đang ngày đêm hun đốt. Và gì nữa, phải chăng mùa xuân của tuổi trẻ cũng vẫn thấm đượm thêm vì màu sắc của mơ ước và yêu thương vẫn ánh lên trong những đôi mắt nhìn mình. Một đôi mắt đen thâm quầng vì thức đêm nhưng bao giờ đến với mình cũng là niềm vui và sôi nổi... Hãy vui đi, hãy giữ trọn trong lòng niềm mơ ước và để màu xanh của tuổi trẻ ngời rạng mãi trong đôi mắt và nụ cười nghe Thuý!”

(Đặng Thuý Trâm, 2016, *Nhật kí Đặng Thuý Trâm*, NXB Hội Nhà văn, Hà Nội, trang 202 – 203)

Tranh của hoạ sĩ Phạm Cao Thái Bảo về ba chiến sĩ Cảnh sát phòng cháy, chữa cháy đã anh dũng hi sinh trong cuộc chiến với “giặc lửa” để cứu sống tám nạn nhân trong vụ hoả hoạn ở số nhà 231 Quan Hoa, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội vào chiều ngày 01/8/2022.

Em cần biết

Theo *Từ điển Tiếng Việt*, 2003, Hoàng Phê (Chủ biên), lí tưởng là mục đích cao nhất, tốt đẹp nhất mà người ta phấn đấu để đạt tới.

- Em hãy nêu mục đích sống của nhân vật trong các thông tin trên.
- Em hãy đặt tên cho bức tranh của hoạ sĩ Phạm Cao Thái Bảo và viết lời bình.
- Em hãy xác định điểm chung về mục đích sống của nhân vật trong các thông tin, hình ảnh và cho biết thế nào là sống có lí tưởng, ý nghĩa của sống có lí tưởng.

2. Em hãy đọc các thông tin sau và thực hiện yêu cầu

Thông tin 1.

Trong bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19/01/1955, Bác Hồ có căn dặn:

“[...] Nhiệm vụ của thanh niên không phải là hỏi nước nhà đã cho mình những gì. Mà phải tự hỏi mình đã làm gì cho nước nhà? Mình phải làm thế nào cho ích lợi nước nhà nhiều hơn? Mình đã vì lợi ích nước nhà mà hi sinh phấn đấu chừng nào?”

Thanh niên cần phải có tinh thần và gan dạ sáng tạo, cần phải có chí khí hăng hái và tinh thần tiến lên, vượt mọi khó khăn, gian khổ để tiến mãi không ngừng. Cần phải trung thành, thật thà, chính trực”.

(*Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 9, 2011, NXB Chính trị Quốc gia – Sự thật, Hà Nội, trang 265)

Thông tin 2.

Trích Điều lệ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh

Điều 2. Đoàn viên có nhiệm vụ:

1. Luôn luôn phấn đấu vì lí tưởng của Đảng và Bác Hồ. Tích cực học tập, lao động, rèn luyện, tham gia các hoạt động xã hội, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.
2. gương mẫu chấp hành và vận động thanh thiếu nhi thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước. Tham gia xây dựng, bảo vệ Đảng, chính quyền và các đoàn thể nhân dân. Chấp hành Điều lệ Đoàn và các nghị quyết của Đoàn; tích cực tuyên truyền về tổ chức Đoàn trong thanh niên; sinh hoạt Đoàn và đóng đoàn phí đúng quy định.

- Dựa vào các thông tin trên, em hãy xác định vai trò, nhiệm vụ của thanh niên Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.
- Dựa vào nhiệm vụ của thanh niên Việt Nam trong giai đoạn hiện nay, em hãy xác định những nhiệm vụ, việc làm của bản thân trong học tập và cuộc sống.

Chân trời sáng tạo

- Sống có lí tưởng là xác định được mục đích cao đẹp, kế hoạch hành động của bản thân và phấn đấu để đạt được mục đích đó nhằm đóng góp cho lợi ích của cộng đồng, quốc gia, nhân loại.
- Sống có lí tưởng tạo ra động lực thúc đẩy hoàn thành mục tiêu cá nhân; góp phần thúc đẩy xã hội ngày càng phát triển; xây dựng đất nước giàu mạnh và đóng góp tích cực cho nhân loại.
- Một số lí tưởng sống của thanh niên Việt Nam: phấn đấu vì lí tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; tích cực học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; nỗ lực rèn luyện sức khỏe, học tập để trở thành người có năng lực, bản lĩnh và người công dân tốt; tích cực tham gia vào sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.
- Mỗi học sinh cần xác định được lí tưởng sống của bản thân và luôn tích cực học tập, rèn luyện sức khỏe, dành thời gian tham gia các hoạt động xã hội để hiện thực hoá lí tưởng, đóng góp cho sự phát triển của cộng đồng, quốc gia và nhân loại.

LUYỆN TẬP

1. Em đồng tình hay không đồng tình với những ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

- Sống có lí tưởng là biết xác định mục đích của bản thân và có hướng phấn đấu để thực hiện mục đích đó.
- Cho dù ở giai đoạn lịch sử nào thì lí tưởng của thanh niên cũng giống nhau.
- Sống có lí tưởng là cảm thấy hạnh phúc khi làm điều có ích cho cộng đồng, quốc gia và nhân loại.
- Sống có lí tưởng là sống vì bản thân mình trước rồi mới quan tâm đến lợi ích của người khác và xã hội.

2. Em hãy đọc câu nói sau và xây dựng bài thuyết trình về ý nghĩa của việc sống có lí tưởng. Từ đó, rút ra bài học cho bản thân.

3. Em hãy quan sát các hình ảnh dưới đây để phân tích suy nghĩ, việc làm của các nhân vật và rút ra bài học cho bản thân

4. Dựa vào những nhiệm vụ của bản thân trong học tập và trong cuộc sống đã xác định ở hoạt động khám phá, em hãy lập kế hoạch để thực hiện những nhiệm vụ đó.

Gợi ý:

- Cấu trúc của kế hoạch gồm các mục:
- + Mục đích, yêu cầu;
- + Nội dung thực hiện;
- + Phương pháp thực hiện;
- + Thời gian thực hiện;
- + Tiêu chí đánh giá kết quả;
- Phương pháp thực hiện cần mang tính cụ thể, khả thi.

VẬN DỤNG

1. Em hãy sưu tầm một câu chuyện về tấm gương, nhân vật sống có lí tưởng. Từ câu chuyện đó, viết một đoạn văn nói về ý nghĩa của việc sống có lí tưởng và rút ra bài học cho bản thân.
2. Em hãy thực hiện kế hoạch về lí tưởng sống của bản thân và chia sẻ với các bạn về kết quả đạt được. Từ đó, rút ra những ưu điểm, hạn chế và điều chỉnh để tiếp tục thực hiện.

Mục tiêu:

- Nêu được khái niệm khoan dung và biểu hiện của khoan dung.
- Nhận biết được giá trị của khoan dung.
- Thực hiện được những việc làm thể hiện sự khoan dung trong những tình huống cụ thể, phù hợp với lứa tuổi.
- Phê phán các biểu hiện thiếu khoan dung.

MỞ ĐẦU

Khoan dung là một đức tính cao đẹp, là truyền thống văn hoá từ ngàn đời của dân tộc Việt Nam. Truyền thống này được biểu hiện qua cách ứng xử trong các mối quan hệ xung quanh và ở chính bản thân mỗi người.

Em hãy nêu suy nghĩ về ý nghĩa của thông điệp sau:

KHÁM PHÁ

1. Em hãy đọc các thông tin sau và trả lời câu hỏi

Thông tin 1.

BÌNH NGŨ ĐẠI CÁO

(Trích)

... Cứu binh hai đạo tan tành, quay gót chẳng kịp;
 Quân giặc các thành khốn đốn, cởi giáp ra hàng.
 Tướng giặc bị cầm tù, như hổ đói vẫy đuôi xin cứu mạng;
 Thần vũ chẳng giết hại, thể lòng trời ta mở đường hiếu sinh.

Mã Kỳ, Phương Chính, cấp cho năm trăm chiếc thuyền,
ra đến biển mà vẫn hồn bay phách lạc;
Vương Thông, Mã Anh, phát cho vài nghìn cỗ ngựa,
về đến nước mà vẫn tim đập chân run.
Họ đã tham sống sợ chết, mà hoà hiếu thực lòng;
Ta lấy toàn quân là hơn, để nhân dân nghỉ sức.
Chẳng những mưu kế kì diệu;
Cũng là chưa thấy xưa nay.

(Nguyễn Trãi (Bùi Kỳ dịch, Bùi Văn Nguyên chỉnh lí), 2000, *Bình Ngô đại cáo*,
Tổng tập văn học Việt Nam, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội, trang 64)

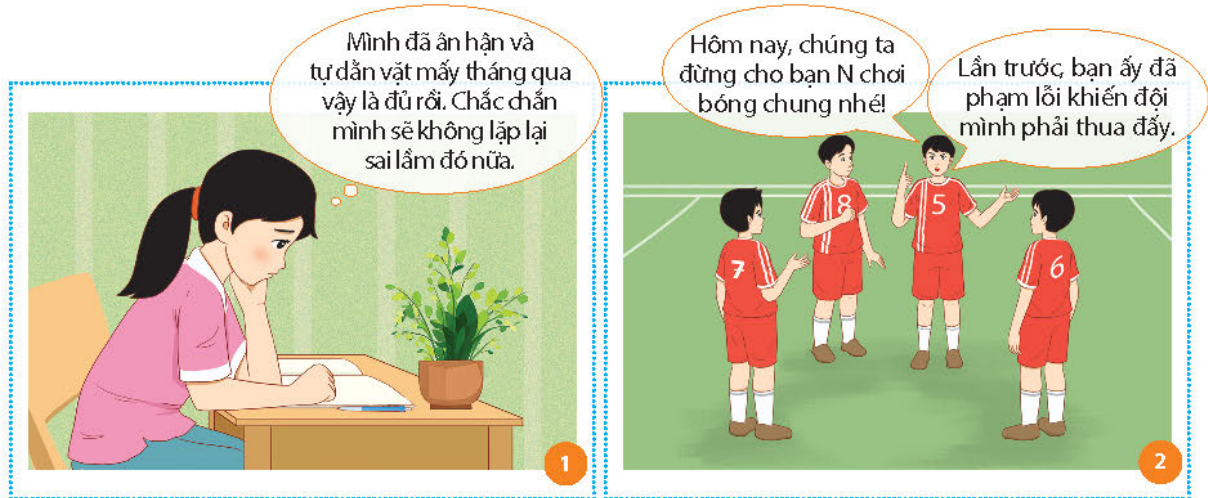
Thông tin 2.

Ngày 30/8/2022, Chủ tịch nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam kí Quyết định số 978/QĐ-CTN về việc đặc xá cho 2 434 phạm nhân đang chấp hành án phạt tù và 3 người đang được tạm đình chỉ chấp hành án phạt tù, 1 người đang được hoãn chấp hành án phạt tù có đủ điều kiện được hưởng đặc xá năm 2022. Chính sách hình sự của Đảng và Nhà nước Việt Nam đối với những người có hành vi phạm tội là “*nghiêm trị*” kết hợp với “*khoan hồng*”. Chính vì vậy, hình phạt mà pháp luật hình sự của Nhà nước áp dụng không chỉ nhằm trừng trị những người có hành vi phạm tội, mà còn nhằm cải tạo họ trở thành người có ích cho xã hội, có ý thức tuân thủ pháp luật, chấp hành pháp luật và quy tắc xử sự của cuộc sống, ngăn ngừa họ không phạm tội mới. Mặt khác, đặc xá còn thể hiện truyền thống nhân ái, bao dung của dân tộc Việt Nam, thể hiện chính sách khoan hồng của Đảng, Nhà nước.

- Những việc làm của các chủ thể trong thông tin trên thể hiện truyền thống nào của dân tộc Việt Nam? Những việc làm đó có kết quả, ý nghĩa như thế nào?
- Theo em, thế nào là khoan dung? Khoan dung có biểu hiện và ý nghĩa như thế nào?

2. Em hãy quan sát hình ảnh, đọc các trường hợp sau và thực hiện yêu cầu

Trường hợp 1.

Trên đường đi học về, khi đến ngã tư, bạn N dừng xe đúng ngay vạch chờ đèn đỏ. Bất chợt từ phía sau, một chiếc xe máy va vào xe đạp của bạn N. Ngay lúc đó, bạn N liền nghe có tiếng “*Xin lỗi cháu!*” cất lên. Bạn N quay lại thì nhìn thấy vẻ mặt đầy lo lắng của bác gái lỡ va phải xe mình. Thấy vậy, bạn N nhẹ nhàng đáp lại: “*Xe của cháu không sao. Bác cứ đi nhé!*”

Trường hợp 2.

Chân trời sáng tạo

Thời tiết nắng nóng, vì ngại ra đường nên bạn A đã đặt mua nước giải khát qua hình thức trực tuyến. Tuy nhiên, vì cửa hàng quá đông khách nên người giao hàng đã giao cho bạn A chậm hơn 20 phút so với dự kiến. Khi ấy, chú giao hàng với gương mặt đầm mồ hôi, không ngừng xin lỗi cũng như giải thích lí do với bạn A. Thế nhưng, bạn ấy vẫn cảm thấy rất khó chịu vì phải chờ đợi lâu. Trong tâm trạng đầy bức dọc, bạn A liền đánh giá một sao lên hệ thống, kèm theo những lời nhận xét tiêu cực dành cho chú giao hàng.

- Em hãy nhận xét về suy nghĩ, việc làm của nhân vật trong các hình ảnh, trường hợp trên.
- Em hãy chia sẻ về những việc làm thể hiện sự khoan dung, thiếu khoan dung mà em biết và rút ra bài học cho bản thân.

- Khoan dung là rộng lòng tha thứ.
- Biểu hiện của khoan dung là biết tha thứ cho chính mình và cho người khác khi họ biết hối hận và sửa chữa lỗi lầm; lắng nghe và tôn trọng sự khác biệt của người khác, không cố chấp, hẹp hòi, định kiến.
- Người có lòng khoan dung luôn được mọi người yêu mến, tin cậy và có nhiều bạn tốt. Người được tha thứ sẽ có cơ hội trở thành người tốt, khắc phục lỗi lầm, khiếm khuyết của bản thân. Nhờ có lòng khoan dung mà cuộc sống và mối quan hệ giữa mọi người trở nên lành mạnh, thân ái, tốt đẹp hơn.
- Để rèn luyện đức tính khoan dung, chúng ta cần sống cởi mở, gần gũi với mọi người. Cư xử chân thành, rộng lượng, tôn trọng và chấp nhận cá tính, sở thích, thói quen của người khác. Đồng thời, phê phán thói ích kỉ, hẹp hòi, thiếu sự độ lượng, khoan dung.

LUYỆN TẬP

1. Em hãy chỉ ra trong các câu tục ngữ, thành ngữ dưới đây, câu nào thể hiện sự khoan dung, câu nào không thể hiện sự khoan dung. Giải thích vì sao.

– Chín bỏ làm mười.
– Ăn đền oán trả.
– Ăn miếng trả miếng.
– Đánh kẻ chạy đi, không ai đánh người chạy lại.

2. Em hãy đọc câu nói sau và xây dựng bài thuyết trình về giá trị của lòng khoan dung

*Sự tha thứ không thể làm thay đổi quá khứ,
nhưng nó có thể mở rộng tương lai.*

(Paul Boese)

3. Em hãy đọc các tình huống dưới đây để nhận xét hành vi, việc làm của các nhân vật và tư vấn cách ứng xử phù hợp.

Tình huống 1.

Bạn N rất thông minh, học giỏi, tuy nhiên bạn ấy lại ít khi lắng nghe và hay chê bai người khác. Khi làm việc nhóm, bạn N thường chỉ trích những điều thiếu sót của các thành viên khác. Các bạn trong lớp đều không muốn chơi cùng bạn N nữa.

Tình huống 2.

Sau buổi tiệc sinh nhật bạn thân, bạn V không về nhà ngay mà lại đi chơi riêng với bạn bè, không báo cho bố mẹ biết. Sau đó, bạn V đã bị tai nạn giao thông, phải nằm viện. Khi tỉnh lại, bạn V đã khóc rất nhiều, xin lỗi vì làm cho bố mẹ phải lo lắng, tốn kém thời gian, tiền bạc để chăm sóc cho mình trong bệnh viện. Bạn ấy luôn cảm thấy dằn vặt bản thân mình.

4. Em hãy đọc tình huống dưới đây và rút ra bài học cho bản thân để rèn luyện đức tính khoan dung

Bạn Q là lớp trưởng lớp 9A, luôn được mọi người quý mến. Mỗi khi có thành viên trong lớp vi phạm nội quy, bạn Q thường tìm gặp riêng để hỏi thăm, tìm hiểu nguyên nhân, cùng nhau đưa ra giải pháp giúp bạn cải thiện, khắc phục sai lầm. Bạn Q luôn biết lắng nghe, không phán xét mà đặt mình vào vị trí của người khác để đồng cảm.

VẬN DỤNG

- 1. Em hãy chọn một thông điệp về sự khoan dung mà em yêu thích. Sau đó, thiết kế, trang trí thông điệp đó tại góc bàn học, làm hình nền của máy tính, điện thoại (nếu có) như một sự nhắc nhở em về lòng khoan dung.**
- 2. Em hãy viết ra những điều chưa hài lòng với bản thân, người thân hoặc bạn bè; xác định nguyên nhân của những điều chưa hài lòng đó. Từ đó, đề xuất hướng giải quyết và chia sẻ kết quả thực hiện trước lớp.**

Mục tiêu:

- Hiểu được thế nào là hoạt động cộng đồng; nêu được một số hoạt động cộng đồng.
- Giải thích được sự cần thiết phải tham gia các hoạt động cộng đồng.
- Nhận biết được trách nhiệm của học sinh trong việc tham gia vào các hoạt động cộng đồng.
- Tham gia tích cực, tự giác các hoạt động chung của cộng đồng phù hợp với lứa tuổi do lớp, trường, địa phương tổ chức.
- Phê phán biểu hiện thờ ơ, thiếu trách nhiệm với các hoạt động cộng đồng.

MỞ ĐẦU

Nhà thơ Tố Hữu từng viết: “Sống là cho, đâu chỉ nhận riêng mình”. Thật vậy, một cuộc đời trọn vẹn là khi ta biết sẻ chia, cho đi thật nhiều để giúp đỡ người khác. Nếu mỗi cá nhân đều tích cực tham gia các hoạt động cộng đồng thì sẽ góp phần lan tỏa những điều tốt đẹp trong cuộc sống.

Em hãy kể lại tên những hoạt động, việc làm mà em và mọi người đã tham gia để giúp đỡ người khác.

KHÁM PHÁ

1. Em hãy đọc thông tin sau và thực hiện yêu cầu

Theo báo cáo Kết quả triển khai, tổ chức các chương trình, chiến dịch tình nguyện hè của thanh niên Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 1994 – 2023 của Thành Đoàn Thành phố Hồ Chí Minh, từ năm 1994, tuổi trẻ Thành phố mang tên Bác đã

thực hiện Chiến dịch “Ánh sáng văn hoá hè”, đến năm 1997 là Chiến dịch tình nguyện “Mùa hè xanh”. Tiếp theo đó, lần lượt là: Chương trình “Hỗ trợ thí sinh đi thi Đại học, Cao đẳng” (1997), sau đó được đổi tên thành “Tiếp sức mùa thi” (2001); “Hoa phượng đỏ” (1999) dành cho học sinh, giáo viên trẻ; “Kì nghỉ hồng” (2002) dành cho thanh niên công nhân; “Hành quân xanh” (2007) dành cho thanh niên lực lượng vũ trang và “Gia sư áo xanh” (2012) nhằm hỗ trợ học sinh ôn tập kiến thức.

Sau 30 năm thực hiện các chương trình, chiến dịch tình nguyện hè, đã có 5 triệu lượt chiến sĩ tham gia; thực hiện 31 000 công trình thanh niên; xây, sửa chữa 7 720 nhà tình nghĩa, nhà tình thương, nhà tình bạn; bê tông hoá, nâng cấp, sửa chữa 870 km đường nông thôn; xây dựng, sửa chữa 500 cầu nông thôn; lắp đặt hệ thống chiếu sáng 270 tuyến đường nông thôn, tuyến hẻm với tổng chiều dài 200 km; trồng 650 nghìn cây xanh,... không chỉ Thành phố Hồ Chí Minh mà còn ở nhiều tỉnh, thành phố trên cả nước và nước bạn Lào.

- Em hãy xác định mục đích, kết quả và ý nghĩa của các hoạt động được đề cập trong thông tin trên.
- Em hãy chỉ ra những đối tượng có thể tham gia hoạt động cộng đồng.
- Hãy trình bày cách hiểu của em về hoạt động cộng đồng và giải thích vì sao phải tham gia hoạt động cộng đồng.

Chân trời sáng tạo

2. Em hãy quan sát hình ảnh, đọc các trường hợp sau và trả lời câu hỏi

1 Nhóm học sinh tích cực tham gia hoạt động trồng cây.

2 Học sinh tham gia hỗ trợ phát cơm miễn phí cho bệnh nhân, người nghèo.

Giáo viên và học sinh quyên góp, ủng hộ cho đồng bào miền Trung bị lũ lụt.

Thanh niên tham gia chương trình "Hiến máu cứu người, một nghĩa cử cao đẹp".

Trường hợp 1.

Bà H là thành viên của Hội Khuyến học, Hội Người cao tuổi và rất tích cực tham gia các hoạt động tại địa phương. Thấy bà dành thời gian quá nhiều cho hoạt động cộng đồng, con cháu bà có ý khuyên can. Một số người hàng xóm không muốn tham gia các hoạt động cộng đồng cho rằng, bà đã lớn tuổi, nên dành thời gian để nghỉ ngơi, chăm lo cho bản thân và gia đình.

Trường hợp 2.

Bạn N, bạn T, bạn H là nhóm bạn chơi thân với nhau, học tốt và chăm chỉ luyện tập thể thao. Tuy nhiên, cả ba bạn đều rất ngại tham gia hoạt động cộng đồng và luôn tìm lí do để không tham gia các hoạt động vì cộng đồng do trường, lớp và địa phương tổ chức.

- Từ các hình ảnh trên, em hãy cho biết ở trường, lớp, địa phương của em đã tổ chức những hoạt động nào. Em đã tham gia những hoạt động nào?
- Những việc nào mà em cảm thấy hài lòng và chưa hài lòng về tinh thần, thái độ của mọi người khi tham gia những hoạt động cộng đồng?
- Em suy nghĩ như thế nào về hành vi, việc làm của các nhân vật trong trường hợp 1, 2 và đưa ra lời khuyên nào đối với những nhân vật chưa tích cực tham gia các hoạt động cộng đồng?

3. Em hãy lựa chọn một hoạt động cộng đồng phù hợp với bản thân để xây dựng kế hoạch tham gia hoạt động đó.

Gợi ý:

- Cần lựa chọn hoạt động vừa sức, thường xuyên được tổ chức tại địa phương hoặc trường, lớp.
- Xác định rõ những việc làm phù hợp với khả năng của bản thân.
- Tham khảo mẫu kế hoạch sau:

KẾ HOẠCH

Tên hoạt động .....

1. Mục đích của hoạt động: .....

2. Nhiệm vụ có thể tham gia:

2.1. Nhiệm vụ 1

.....

2.2. Nhiệm vụ 2

.....

3. Thời gian, địa điểm thực hiện: .....

4. Cách thức thực hiện: .....

5. Người phối hợp thực hiện: .....

Chân trời sáng tạo

- Hoạt động cộng đồng là những hoạt động được tổ chức trong nhà trường, xã hội bởi các cá nhân, tập thể, tổ chức và mang lại lợi ích chung cho cộng đồng như: Phong trào kế hoạch nhỏ; Nụ cười hồng; Đến ơn đáp nghĩa; Hiến máu nhân đạo; Bảo vệ môi trường; Mùa hè xanh; Kì nghỉ hồng;...
- Tham gia hoạt động cộng đồng có ý nghĩa nhân văn sâu sắc, giúp mỗi cá nhân được rèn luyện về kĩ năng sống, sự trưởng thành và tinh thần trách nhiệm, đóng góp công sức, trí tuệ của mình vào công việc chung của xã hội. Từ đó, góp phần tạo dựng mối quan hệ đoàn kết, nhân ái, cùng chung tay xây dựng đất nước giàu mạnh.
- Học sinh cần nâng cao ý thức trách nhiệm, tích cực, tự giác tham gia vào các hoạt động chung của cộng đồng phù hợp với lứa tuổi do lớp, trường, địa phương tổ chức. Đồng thời, cần phê phán biểu hiện thờ ơ, thiếu trách nhiệm với các hoạt động cộng đồng.

LUYỆN TẬP

1. Em hãy xác định tên và ý nghĩa của hoạt động trong mỗi hình ảnh dưới đây:

2. Từ câu hát "Đừng hỏi Tổ quốc đã làm gì cho ta mà cần hỏi ta đã làm gì cho Tổ quốc hôm nay" trong ca khúc "Khát vọng tuổi trẻ", em hãy viết bài thuyết trình về tinh thần cống hiến của tuổi trẻ và phê phán những biểu hiện thờ ơ, thiếu trách nhiệm trong các hoạt động cộng đồng.
3. Dựa vào kế hoạch tham gia hoạt động cộng đồng của bản thân, em hãy xác định các đối tượng có thể tham gia và vận động họ cùng thực hiện.

VẬN DỤNG

Em hãy thực hiện kế hoạch tham gia hoạt động cộng đồng của bản thân đã được xây dựng trong hoạt động khám phá và báo cáo kết quả thực hiện (thông qua đoạn phim ngắn hoặc hình ảnh, bài thu hoạch,...).

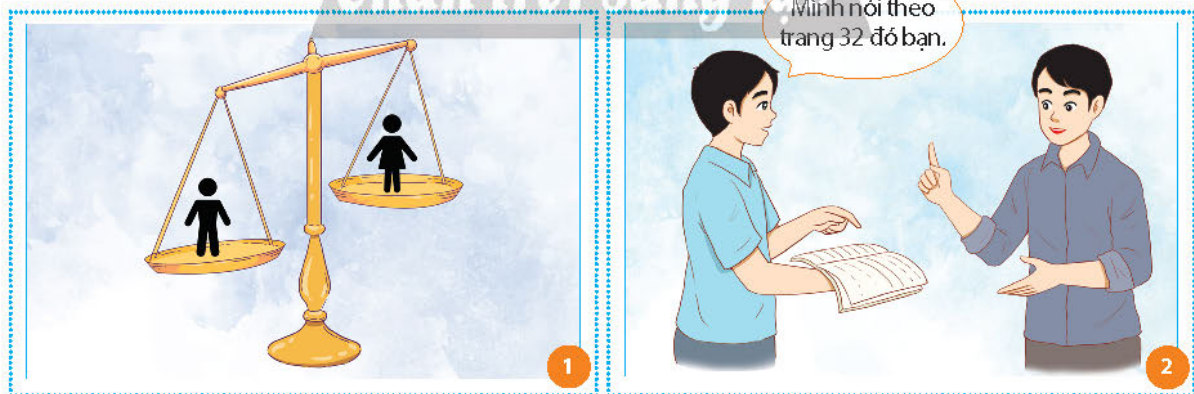

Mục tiêu:

- Nhận biết được những biểu hiện khách quan, công bằng.
- Hiểu được ý nghĩa của khách quan, công bằng; tác hại của sự thiếu khách quan, công bằng.
- Thể hiện được thái độ khách quan, công bằng trong cuộc sống hằng ngày.
- Phê phán những biểu hiện không khách quan, công bằng.

MỞ ĐẦU

Trong cuộc sống, khách quan, công bằng là cách hành xử đẹp, cần được trau dồi và phát huy. Đó là những giá trị tích cực, góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống, giảm đi sự bất công, thiên vị, hướng đến cuộc sống ngày càng văn minh, hiện đại. Em hãy quan sát các hình ảnh dưới đây và thực hiện yêu cầu.

Hãy cho biết em liên tưởng đến câu thành ngữ nào về khách quan, công bằng và nêu ý nghĩa của câu thành ngữ đó.

KHÁM PHÁ

1. Em hãy đọc thông tin sau và thực hiện yêu cầu

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, các nhà báo trong mọi trường hợp khen cũng như chê đều với động cơ trong sáng, khách quan, không thể viết báo vì mục đích vụ lợi, cá nhân, ích kỉ. Người nói: “*Không biết rõ, hiểu rõ, chớ nói, chớ viết. Khi không có gì cần nói, không có gì cần viết, chớ nói, chớ viết càn*” và “*chưa điều tra, chưa nghiên cứu, chưa biết rõ, chớ nói, chớ viết*”; “*Viết giản dị thô thiển và phải đúng sự thật. Không được bịa ra*”; “*Không nên chỉ viết cái tốt và giấu đi cái xấu. Nhưng phê bình phải đúng đắn. Nêu cái hay, cái tốt thì phải có chừng mực, chớ phóng đại,... Phê bình thì phải phê bình một cách thật thà, chân thành, đúng đắn*”.

Có thể thấy, thái độ khách quan không chỉ quan trọng đối với người làm báo mà còn với tất cả mọi người trong xã hội. Khi giữ được thái độ khách quan, chúng ta sẽ nhìn nhận sự vật, hiện tượng đúng với bản chất vốn có của nó để xây dựng nên những mối quan hệ đoàn kết, tích cực và tốt đẹp.

(*Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 5, tập 7, 2005, NXB Chính trị Quốc gia – Sự thật, Hà Nội, trang 206 và trang 118)

Chân trời sáng tạo

Em cần biết

Khách quan là nhìn nhận sự vật, sự việc, con người một cách thực tế, chính xác, không thiên vị hay thành kiến mà phải dựa trên chứng cứ và dữ liệu.

- Em hãy xác định các biểu hiện của khách quan và ý nghĩa của những biểu hiện đó trong thông tin trên.
- Nêu ví dụ thể hiện sự khách quan, thiếu khách quan trong cuộc sống, công việc và kết quả của mỗi hành động, việc làm đó.
- Em hãy cho biết tác hại của những hành vi, việc làm thiếu khách quan.

2. Em hãy đọc câu chuyện sau và trả lời câu hỏi

CHUYỆN VỀ HOÀNG THÁI HẬU TỪ DŨ

Hoàng Thái hậu Từ Dũ (hay Từ Dụ) là vợ của vua Thiệu Trị và là mẹ vua Tự Đức. Có lần, trong dòng họ của bà có người lặn lội từ Gò Công ra kinh đô, dựa vào tình gia tộc ruột thịt, cầu xin bà nhờ vua Tự Đức chiếu cố cho làm thị vệ. Trước lời cầu xin ấy, bà ôn tồn bảo: *“Người trong dòng họ của ta, chớ lo là không làm quan được, chỉ sợ bất tài mà thôi. Không có tài, ta có thể giúp cho ít lương tiền chăm lo học tập để tiến thân về sau. Chỉ không có công lao đóng góp gì trong việc nước mà bỗng nhiên vào làm thị vệ, được ban chức tước như vậy hoá ra người cùng trong dòng tộc phải ra làm quan hết hay sao?”*

Trước những lời thấu tình đạt lý như thế, nhưng người này vẫn nản nì mãi. Bà thẳng thắn từ chối và bảo với vua Tự Đức: *“Người trong họ của mẹ không có công lao gì thì không được ban chức tước. Hễ ai phạm pháp thì cũng bị nghiêm trị như thường để giữ kỉ cương phép nước”*. Với quan điểm rõ ràng như vậy, về sau, những người thân thích mới thôi cầu cạnh bà.

(Lê Minh Quốc, 2009, *Các vị nữ danh nhân Việt Nam*, NXB Trẻ, Thành phố Hồ Chí Minh, trang 92)

Em cần biết

Dưới góc độ pháp lý, công bằng được hiểu là mọi người đều bình đẳng trước pháp luật; dưới góc độ xã hội, đó chính là tạo cơ hội như nhau cho mọi người, có xét đến yếu tố khác biệt, người yếu thế hơn sẽ được tạo điều kiện tốt hơn để có được cơ hội như người mạnh hơn.

- Chi tiết nào trong câu chuyện trên thể hiện sự công bằng của Hoàng Thái hậu Từ Dũ?
- Theo em, công bằng được biểu hiện như thế nào trong cuộc sống?
- Ý nghĩa của công bằng là gì? Thiếu công bằng có tác hại như thế nào?

3. Em hãy đọc các trường hợp sau và trả lời câu hỏi

Trường hợp 1.

Anh C tình cờ gặp lại anh K sau 10 năm tốt nghiệp Trung học phổ thông. Anh C hăng say kể cho bạn nghe về công việc và những thành tích của mình. Kể xong, anh C quay sang hỏi anh K: *“Bạn có nhớ bạn N hồi đó nghịch nhất lớp mình không? Mình thấy rằng những người như bạn ấy thường rất khó để thành công”*.

Trường hợp 2.

Vợ chồng ông T có hai người con, con trai 9 tuổi và con gái 3 tuổi. Ông T yêu quý, chiều chuộng, thường xuyên mua quà cho con gái mà ít khi mua quà cho con trai và luôn yêu cầu con trai phải chăm sóc, nhường nhịn em gái.

- Em có suy nghĩ gì về cách ứng xử của nhân vật trong các trường hợp trên?
- Em sẽ góp ý như thế nào với những biểu hiện thiếu khách quan, công bằng trong các trường hợp trên một cách phù hợp nhất?
- Theo em, làm thế nào để thể hiện được thái độ khách quan, công bằng trong cuộc sống hằng ngày?

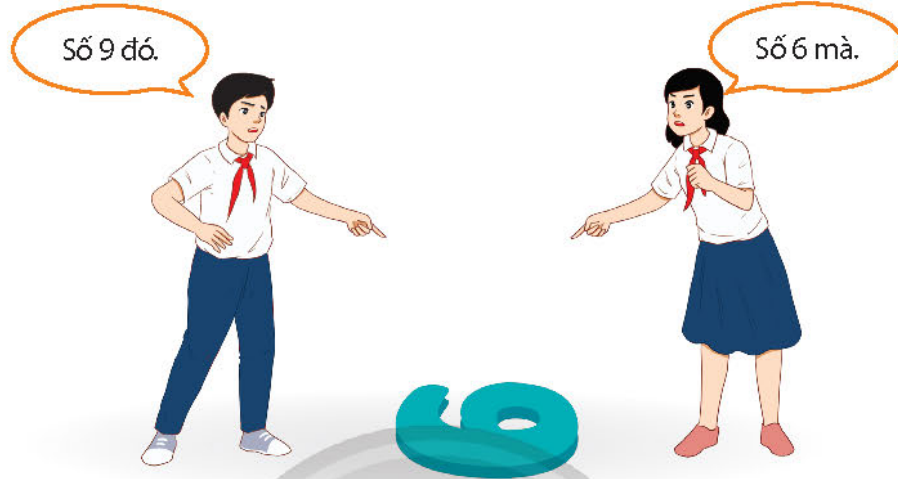

- Biểu hiện của khách quan là nhìn nhận sự vật, hiện tượng chính xác, trung thực; không định kiến, thiên vị.
- Khách quan giúp chúng ta nhìn nhận đúng bản chất để có cách ứng xử văn hoá, phù hợp với sự vật, hiện tượng và người khác. Thiếu khách quan sẽ dẫn đến những thiếu sót, sai lầm trong ứng xử, quyết định, có thể ảnh hưởng tiêu cực đến mối quan hệ giữa người với người.
- Biểu hiện của công bằng là không phân biệt đối xử giữa người với người. Trong các quan hệ pháp luật, đảm bảo được nguyên tắc như nhau với mọi đối tượng; trong xã hội, đảm bảo điều kiện để mỗi cá nhân đều tiếp cận được với các chính sách an sinh, phúc lợi xã hội.
- Công bằng giúp cho con người có cơ hội phát triển một cách bình đẳng với nhau, tạo nên mối quan hệ tốt đẹp, đoàn kết giữa người và người, đem lại lợi ích cho cá nhân và tập thể. Thiếu công bằng có thể dẫn đến mâu thuẫn, bất công, bất bình đẳng trong các mối quan hệ cá nhân và xã hội.
- Chúng ta cần rèn luyện thái độ nhìn nhận, đánh giá sự vật, hiện tượng khách quan, công bằng, tôn trọng, bảo vệ lẽ phải; không định kiến, thiên vị trong việc đánh giá bản thân và những người xung quanh; phê phán các biểu hiện thiếu khách quan, công bằng.

LUYỆN TẬP

1. Dựa vào hình ảnh dưới đây, em liên tưởng đến điều gì về khách quan, công bằng? Vì sao?

2. Em hãy đọc các tình huống sau và trả lời câu hỏi

Tình huống 1.

Trong lúc chờ tính tiền tại siêu thị, khi mọi người đang xếp hàng thì anh B lại cố tình chen lấn để vượt lên đầu hàng và đề nghị chị thu ngân thanh toán trước cho mình. Thấy vậy, chị thu ngân và khách hàng không đồng ý, đề nghị anh B quay lại xếp hàng để chờ tới lượt. Tuy nhiên, anh B tỏ thái độ khó chịu, lớn tiếng với chị ấy cùng mọi người.

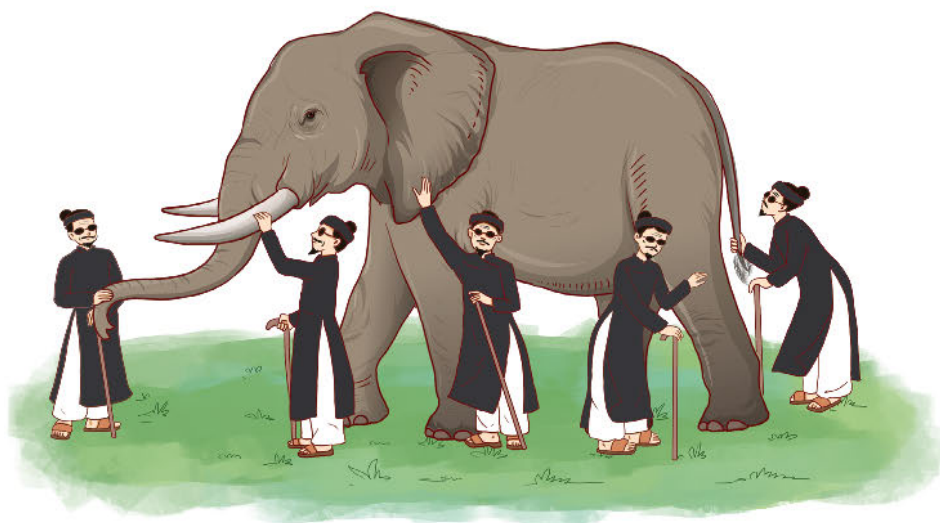
Tình huống 2.

Trong cuộc họp nhân dân tại địa bàn dân cư, khi cán bộ đang triển khai về chính sách cấp bảo hiểm y tế miễn phí cho người thuộc diện hộ nghèo thì có những ý kiến xì xào, bàn tán. Bà V nói nhỏ với ông M rằng: “*Như vậy là không công bằng. Đã là bảo hiểm y tế thì ai cũng phải đóng như nhau, không nên có sự phân biệt như vậy.*”

- Em có nhận xét gì về lời nói, việc làm của nhân vật trong các tình huống trên?
- Theo em, anh B, bà V, ông M nên ứng xử như thế nào để đảm bảo sự công bằng?

3. Em hãy quan sát hình ảnh sau và thực hiện yêu cầu

- Em hãy tìm hiểu và kể lại nội dung câu chuyện ngụ ngôn được thể hiện trong hình ảnh trên.
- Em hãy tìm các biểu hiện thể hiện sự thiếu khách quan trong câu chuyện đó và rút ra bài học cho bản thân.

VẬN DỤNG

Chân trời sáng tạo

1. Em hãy tìm ví dụ về sự khách quan, công bằng ở các lĩnh vực trong đời sống. Từ đó, xác định những việc làm phù hợp của bản thân để góp phần khuyến khích sự khách quan, công bằng.
2. Em hãy tìm và chia sẻ các hành vi của bản thân, bạn bè hoặc người thân chưa thể hiện sự khách quan, công bằng và đề xuất những cách khắc phục phù hợp.

Mục tiêu:

- Nêu được thế nào là hoà bình và bảo vệ hoà bình; các biểu hiện của hoà bình.
- Giải thích được vì sao cần phải bảo vệ hoà bình.
- Nhận ra được những biện pháp để thúc đẩy và bảo vệ hoà bình.
- Biết lựa chọn và tham gia những hoạt động phù hợp để bảo vệ hoà bình.
- Phê phán xung đột sắc tộc và chiến tranh phi nghĩa.

MỞ ĐẦU

Hoà bình là khát vọng của toàn nhân loại. Đó không chỉ là quyền tất yếu của con người mà còn là của mỗi quốc gia, dân tộc. Để bảo vệ hoà bình, mỗi chúng ta phải chung tay gìn giữ cuộc sống bình yên để mỗi cá nhân được phát triển toàn diện, hạnh phúc, xây dựng xã hội phồn vinh, thịnh vượng.

Em hãy kể tên những nhân vật có công lớn trong việc đấu tranh bảo vệ hoà bình ở Việt Nam hoặc trên thế giới.

KHÁM PHÁ

Chân trời sáng tạo

1. Em hãy đọc nội dung sau và trả lời câu hỏi

Trong suốt chiều dài lịch sử, dân tộc ta đã trải qua biết bao cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc vĩ đại. Thế hệ cha ông đã hi sinh không quản máu xương để có được hoà bình, độc lập như ngày hôm nay. Trong giai đoạn 1954 – 1975, qua hai lần chiến tranh phá hoại do Mỹ tiến hành, đất nước ta phải gánh chịu những tổn thất nghiêm trọng. Theo số liệu từ *Giáo trình Lịch sử Việt Nam từ 1945 đến nay*, Trần Bá Đệ (Chủ biên), thì miền Bắc đã bị tàn phá nặng nề: hầu hết các thành phố, thị xã đều bị đánh phá (12 thị xã, 51 thị trấn bị phá huỷ hoàn toàn); 5 triệu m² nhà ở bị phá huỷ; hàng trăm hecta ruộng đất bị hoang hoá; 3 000 trường học, 350 bệnh viện bị bắn phá;... Hậu quả của cuộc chiến tranh đối với miền Nam còn nặng nề hơn: nửa triệu hecta ruộng bị bỏ hoang; 1 triệu hecta rừng bị chặt độc hoá học, bom đạn cày xới; môi trường sinh thái ở những vùng bị nhiễm chất độc hoá học còn gây hệ lụy cho các thế hệ sau, kể cả những người không tham gia chiến tranh.

Qua quá trình đấu tranh cam go, quyết liệt và phức tạp trên cả ba mặt trận chính trị, quân sự và ngoại giao của Việt Nam, cùng sự ủng hộ và sức ép từ quốc tế,

Hiệp định Paris về chấm dứt chiến tranh, lập lại hoà bình ở Việt Nam chính thức được kí kết. Từ điểm tựa chiến lược của Hiệp định Paris, quân và dân ta đã tiến hành cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân năm 1975 giành thắng lợi, thống nhất đất nước, non sông thu về một mối.

Quang cảnh Lễ kí Hiệp định Paris về chấm dứt chiến tranh, lập lại hoà bình ở Việt Nam ngày 27/11/1973 tại thủ đô Paris (Pháp).

Sau ngày hoà bình lập lại, quân và dân ta đã cùng nhau quyết tâm xây dựng đất nước. Ngày 25/4/1976 cuộc Tổng tuyển cử bầu Quốc hội chung được tổ chức trong cả nước. Từ ngày 26/6 đến ngày 03/7/1976, Quốc Hội khoá VI đã có kì họp lịch sử, hoàn thành thống nhất đất nước về mặt Nhà nước. Quốc hội quyết định lấy tên nước là Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV của Đảng Cộng sản Việt Nam đã họp quyết định phương hướng, nhiệm vụ và mục tiêu chủ yếu của kế hoạch Nhà nước 5 năm (1976 – 1980).

Ngày nay, Việt Nam đã đạt được những thành tựu to lớn, quan trọng trên tất cả các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, ngoại giao. Vị thế của đất nước không ngừng được nâng cao, đời sống của nhân dân ngày càng ấm no, hạnh phúc.

- Từ nội dung trên, theo em, cuộc chiến tranh xâm lược của Mỹ đã để lại hậu quả gì cho Việt Nam?
- Em nhận xét như thế nào về sự khác biệt của Việt Nam trước và sau chiến tranh? Từ đó, giải thích vì sao cần phải bảo vệ hoà bình?
- Em hiểu thế nào là hoà bình, biểu hiện của hoà bình?

2. Em hãy đọc các thông tin và quan sát hình ảnh sau để trả lời câu hỏi

Thông tin 1.

Theo Tuyên bố về quyền các dân tộc được sống trong hoà bình của Liên hợp quốc, các dân tộc trên hành tinh của chúng ta có một quyền thiêng liêng là được sống trong hoà bình. Do vậy, gìn giữ hoà bình là quyền và nghĩa vụ của mọi quốc gia. Để đảm bảo các dân tộc được sống trong hoà bình, đòi hỏi phải xoá bỏ mối đe dọa của chiến tranh, đặc biệt là chiến tranh hạt nhân, từ bỏ việc sử dụng vũ lực trong quan hệ quốc tế và giải quyết các cuộc xung đột quốc tế bằng hoà bình.

Thông tin 2.

Nghị quyết số 28-NQ/TW, ngày 25/10/2013, Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XI về Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới đã khẳng định: “Giữ vững môi trường hoà bình, ổn định để phát triển kinh tế – xã hội là lợi ích cao nhất của đất nước”. Như vậy, giữ nước tối ưu là làm cho đất nước không phải tiến hành chiến tranh. Bảo vệ Tổ quốc không chỉ xét về mặt địa lí, mà chủ yếu là chủ động chuẩn bị bảo vệ Tổ quốc ngay khi đất nước đang hoà bình và phát triển; thực hiện ngăn ngừa và đẩy lùi nguy cơ xung đột và chiến tranh. Đồng thời, không coi nhẹ vấn đề tự bảo vệ và khẳng định phải xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại”.

Hiệp định Geneve (Thụy Sĩ) được kí ngày 20/7/1954 về đình chỉ chiến tranh, khôi phục hoà bình ở Đông Dương, bãi bỏ quyền cai trị của người Pháp, công nhận nền độc lập của ba quốc gia Việt Nam, Lào và Campuchia.

Từ năm 2013, Việt Nam đã cử sĩ quan, quân nhân chuyên nghiệp đi thực hiện nhiệm vụ gìn giữ hoà bình Liên hợp quốc.

- Các thông tin và hình ảnh trên đề cập đến những biện pháp nào để thúc đẩy và bảo vệ hoà bình?
- Theo em, thế nào là bảo vệ hoà bình?

3. Em hãy đọc thông tin sau và trả lời câu hỏi

Thông tin.

Nelson Mandela (1918 – 2013) được xem là vị “cha già dân tộc” của Nam Phi. Khi còn đi học, phải chứng kiến cảnh người da đen ở Nam Phi phải đối mặt với sự áp bức vô cùng tàn khốc mọi lúc, mọi nơi, ông đã quyết tâm phải làm điều gì đó để giúp đỡ người dân của đất nước mình. Cuộc sống của ông luôn gắn liền với những khó khăn: cha mất sớm, việc học bị gián đoạn, bị săn lùng khi hoạt động chống lại chế độ phân biệt chủng tộc và trên hết là 27 năm bị cầm tù. Bằng sự ngoan cường cùng với niềm tin và lí tưởng đúng đắn, ông đã vượt qua khó khăn, trở thành người có công lớn với đất nước mình và là tấm gương sáng trên toàn thế giới. Ông từng viết rằng: “Không ai mới sinh ra đã biết căm ghét người khác chỉ vì màu da, xuất thân hay tôn giáo của họ. Họ hẳn phải học cách căm ghét những điều đó, và nếu như họ đã học cách căm ghét thì ta cũng có thể dạy họ cách yêu thương. Vì tình yêu thương thì dễ dàng làm rung động trái tim con người hơn sự căm ghét”.

(Theo Stephen Krensky (Thuỳ Dương dịch), 2023, *Nelson Mandela*, NXB Thanh Niên, Hà Nội, trang 107, 108)

- Theo em, câu nói của Nelson Mandela trong thông tin trên có ý nghĩa như thế nào đối với việc đấu tranh chống phân biệt chủng tộc và chiến tranh phi nghĩa?
- Em hãy lấy ví dụ về một số cuộc xung đột sắc tộc và chiến tranh phi nghĩa trên thế giới và bày tỏ quan điểm của em về những sự kiện đó.

- Hoà bình là tình trạng không có chiến tranh hay xung đột vũ trang; con người được sống vui vẻ, hoà thuận, hạnh phúc; là khát vọng của toàn nhân loại.
- Biểu hiện của hoà bình là cuộc sống bình yên, con người được học tập, lao động, phát triển, chung sống hoà thuận cùng nhau; các quốc gia tôn trọng, hợp tác cùng phát triển.

- Bảo vệ hoà bình là đấu tranh để bảo vệ độc lập chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ; thực hiện các biện pháp để chủ động ngăn ngừa các nguy cơ chiến tranh, xung đột, tranh chấp; không phân biệt, kì thị quốc gia, dân tộc;...
- Cần phải bảo vệ hoà bình vì những lợi ích to lớn, thiết thực mà hoà bình đem lại: giúp con người có cuộc sống ấm no, hạnh phúc; tạo điều kiện để phát triển kinh tế xã hội và thúc đẩy mối quan hệ hữu nghị, hợp tác giữa các quốc gia trên thế giới vì sự thịnh vượng chung toàn cầu.
- Biện pháp để thúc đẩy và bảo vệ hoà bình:
  - + Chủ động giải quyết mâu thuẫn thông qua trao đổi, thảo luận, thương lượng, đàm phán,...
  - + Giải quyết mâu thuẫn khi xảy ra xung đột, tranh chấp dựa trên công lí, chính nghĩa, tự do, bình đẳng, không thoả hiệp vô nguyên tắc với tội ác và bất công xã hội.
- Để góp phần bảo vệ hoà bình mỗi người cần: học hỏi điều hay, lẽ phải; học cách sống hài hoà, văn minh; biết giải quyết các mâu thuẫn bằng cách hoà giải; chủ động can ngăn các bất đồng;...
- Phê phán những hành vi gây xung đột sắc tộc và chiến tranh phi nghĩa một cách hợp lí, an toàn.

Chân trời sáng tạo

LUYỆN TẬP

1. Em hãy đọc câu nói sau của Chủ tịch Hồ Chí Minh và xây dựng bài thuyết trình về ý nghĩa của việc bảo vệ hoà bình.

Không có gì quý hơn độc lập, tự do.

2. Em hãy quan sát các hình ảnh sau và thực hiện yêu cầu

Chân trời sáng tạo

- Em hãy nhận xét về những hành động, việc làm tham gia bảo vệ hoà bình của nhân vật trong các hình ảnh trên.
- Em hãy xác định những việc làm tham gia bảo vệ hoà bình một cách phù hợp.

3. Em hãy tìm hiểu về hậu quả của chiến tranh phi nghĩa và xung đột sắc tộc để viết một đoạn văn ngắn thể hiện sự phê phán đối với tình trạng đó.

VẬN DỤNG

Em hãy thiết kế một sản phẩm để khuyến khích, thúc đẩy các bạn học sinh tham gia bảo vệ hoà bình.

Mục tiêu:

- Hiểu được thế nào là quản lí thời gian hiệu quả.
- Nhận biết được sự cần thiết phải quản lí thời gian hiệu quả.
- Nêu được cách quản lí thời gian hiệu quả.
- Thực hiện được kĩ năng quản lí thời gian hiệu quả.

MỞ ĐẦU

Mỗi ngày đều có 24 giờ nhưng giá trị mà chúng mang lại là khác nhau, tùy thuộc vào khả năng sử dụng thời gian của mỗi người. Khi biết làm chủ thời gian, cá nhân sẽ dễ dàng đạt được các mục tiêu đề ra và có một cuộc sống ý nghĩa hơn.

Em hãy chia sẻ với các bạn về thời gian biểu của bản thân và tự nhận xét cách quản lí thời gian của mình.

KHÁM PHÁ

1. Em hãy đọc thông tin sau và trả lời câu hỏi

MỘT PHÚT ĐỒNG HỒ

Người xưa có câu: “*Một phút đồng hồ, một nén vàng*”. Nghĩa là một phút đồng hồ rất quý báu. Thật vậy, một phút của hàng triệu người cộng lại thành rất nhiều ngày giờ và làm được rất nhiều công việc. [...]

Chúng ta thường than phiền không đủ thời giờ để làm việc và học tập. Đó là vì chưa biết quý trọng thời giờ, sắp đặt thời giờ cho hợp lí, còn lãng phí nhiều thời giờ.

Muốn tiết kiệm thời giờ thì mọi việc (học tập, công tác, khai hội,...) đều phải chuẩn bị sẵn sàng, đầy đủ. Khi làm việc, khi học tập, khi bàn bạc, phải có tinh thần phụ trách, phải giữ vững thời giờ đã định. Làm được như vậy thì khỏi hấp tấp, vội vã mà tinh thần khoan khoái, tiết kiệm được thời giờ, công việc sẽ rất trôi chảy. Và quyết tâm làm thì nhất định làm được.

(Hồ Chí Minh toàn tập, tập 8, 2011, NXB Chính trị Quốc gia – Sự thật, Hà Nội, trang 364)

- Chủ tịch Hồ Chí Minh quan niệm như thế nào về giá trị của thời gian và việc quản lí thời gian?
- Theo em, thế nào là quản lí thời gian hiệu quả? Việc quản lí thời gian hiệu quả sẽ mang lại lợi ích gì cho mỗi chúng ta?

2. Em hãy đọc nội dung và các trường hợp sau để thực hiện yêu cầu

Để quản lí thời gian hiệu quả, chúng ta cần:

1

Xác định mục tiêu công việc:

- Xác định các công việc cần hoàn thành.
- Xác định thời hạn của mỗi công việc.
- Xác định công việc theo thứ tự ưu tiên.

2

Xây dựng kế hoạch thực hiện công việc:

- Phân bổ thời gian cụ thể để hoàn thành công việc theo thứ tự thời gian, phù hợp với mục tiêu của công việc theo ngày/ tuần/ tháng thực hiện công việc.
- Xác định cách thức hoàn thành công việc phù hợp với bản thân (những công việc bản thân tự thực hiện; những công việc cần có sự hỗ trợ của người khác,...).

3

Thực hiện kế hoạch:

- Tuân thủ công việc theo kế hoạch đã xây dựng, không làm quá nhiều việc trong cùng một lúc.
- Khắc phục khó khăn, quyết tâm thực hiện mục tiêu đã đề ra.
- Điều chỉnh kế hoạch trong trường hợp cần thiết.

Trường hợp.

Đầu năm học lớp 9, bạn K và bạn B đăng kí tham gia thi đội tuyển học sinh giỏi và câu lạc bộ thể thao của trường. Trong khi chưa kịp xây dựng kế hoạch học tập, rèn luyện thì hai bạn đã đăng kí tham gia cuộc thi nghiên cứu khoa học dành cho học sinh ngay khi thấy thông báo của nhà trường. Tuy nhiên, cả bạn K và bạn B đều chưa rõ mình sẽ lựa chọn đề tài nghiên cứu nào. Do thực hiện nhiều công việc cùng một lúc nên việc học tập, rèn luyện thể dục thể thao của hai bạn đều gặp khó khăn.

- Em hãy nhận xét cách thực hiện công việc của các nhân vật trong trường hợp trên.
- Dựa vào các cách quản lí thời gian hiệu quả, em hãy gợi ý cho các nhân vật cách sử dụng thời gian hợp lí, tối ưu.

3. Dựa vào cách quản lí thời gian hiệu quả, em hãy xây dựng thời gian biểu theo gợi ý dưới đây và thuyết trình trước lớp

STT	Tên công việc cần hoàn thành	Thời hạn hoàn thành	Cách thức hoàn thành
1	//////////	//////////	//////////
2	//////////	//////////	//////////
3	//////////	//////////	//////////
4	//////////	//////////	//////////

% + % =

- Quản lí thời gian hiệu quả là biết cách sắp xếp, sử dụng thời gian một cách hợp lí, không lãng phí để hoàn thành công việc theo kế hoạch đã đề ra.
- Quản lí thời gian hiệu quả giúp chúng ta chủ động trong cuộc sống; nâng cao năng suất, hiệu quả công việc; giảm áp lực, tạo động lực, từng bước hoàn thiện bản thân.
- Cách quản lí thời gian hiệu quả:
  - + Xác định mục tiêu công việc bao gồm danh mục, thời hạn hoàn thành và thứ tự ưu tiên.
  - + Xây dựng kế hoạch thực hiện công việc cần phân bổ thời gian phù hợp với mục tiêu và chọn lựa biện pháp thích hợp.
  - + Thực hiện kế hoạch cần quyết tâm, đảm bảo tính kỉ luật và linh hoạt điều chỉnh trong trường hợp cần thiết.
- Học sinh cần thường xuyên rèn luyện kĩ năng quản lí thời gian hiệu quả trong cuộc sống hằng ngày.

LUYỆN TẬP

1. Dựa vào các từ khoá dưới đây, em hãy viết một câu chuyện về việc quản lí thời gian của bản thân. Sau đó, chia sẻ và nhận xét về cách quản lí thời gian từ câu chuyện của chính mình.

2. Dựa vào các cách quản lí thời gian hiệu quả, em hãy tư vấn cách giải quyết phù hợp trong các trường hợp sau

Trường hợp 1.

Gần đến kì kiểm tra giữa học kì nhưng bạn C chỉ xem bài qua loa một chút rồi lại chơi điện tử đến tận khuya, cuối tuần, thường đi chơi cùng các bạn. Bạn C tự nhủ: *“Còn hai tuần nữa mới thi, chẳng có gì phải vội”*.

Trường hợp 2.

Bạn A xác định mục tiêu công việc cần thực hiện trong Học kì I là: cải thiện kết quả học tập từ loại khá lên loại giỏi; tự học thêm một môn ngoại ngữ yêu thích; học võ cổ truyền; tham gia câu lạc bộ thể dục thể thao. Tuy nhiên, sau một thời gian thực hiện, bạn A cảm thấy mệt mỏi và muốn bỏ cuộc.

3. Dựa vào kết quả thực hiện thời gian biểu của bản thân trong hoạt động khám phá, em hãy báo cáo kết quả thực hiện theo gợi ý sau:

Nội dung	Kết quả	Hạn chế	Đề xuất cách khắc phục
Tiết kiệm thời gian	////////////////////	////////////////////	////////////////////
Hiệu quả công việc	////////////////////	////////////////////	////////////////////
Kết quả học tập	////////////////////	////////////////////	////////////////////
Sự chủ động	////////////////////	////////////////////	////////////////////
Tâm trạng	////////////////////	////////////////////	////////////////////

 VẬN DỤNG

- Em hãy tìm các công cụ, phương tiện hỗ trợ việc quản lí thời gian (như sổ tay, phần mềm, ứng dụng,...) và chia sẻ về cách sử dụng các công cụ này.
- Em hãy lựa chọn một công cụ phù hợp để áp dụng cho bản thân và báo cáo kết quả thực hiện.

Bài 7

Thích ứng với thay đổi

Mục tiêu:

- Nêu được một số thay đổi có khả năng xảy ra trong cuộc sống của bản thân và gia đình.
- Nhận biết được ý nghĩa của việc thích ứng trước những thay đổi trong cuộc sống.
- Nêu được các biện pháp để thích ứng với thay đổi trong cuộc sống.
- Thích ứng được với một số thay đổi (nếu có) trong cuộc sống của bản thân.

MỞ ĐẦU

Cuộc sống luôn vận động không ngừng và chúng ta rất khó tránh khỏi những điều bất ngờ có thể xảy ra. Do vậy, việc trang bị kỹ năng thích ứng với thay đổi chính là chìa khoá giúp mỗi cá nhân luôn vững tâm trong cuộc sống, đặc biệt là trong thời đại công nghệ số hiện nay.

Em hãy quan sát các hình ảnh sau và cho biết những thay đổi nào đã xảy ra đối với các nhân vật và hậu quả của những thay đổi đó.

KHÁM PHÁ

1. Em hãy đọc câu chuyện và các trường hợp sau để trả lời câu hỏi

ÔI, SAO TAY KÝ LẠI THẾ NÀY!

Mẹ tôi kể lại, mấy hôm tôi ốm nằm liệt giường, ngày nào Bằng cũng đến lấp ló ngoài cửa sổ. Nó đứng thu lu ở đấy một lúc rồi lặng lẽ quay về. Chắc Bằng buồn lắm.

Hôm nay thấy tôi ra ngõ chơi được, Bằng mừng quá. Nó vừa chạy đến chỗ tôi vừa gọi:

– Ký ơi, ra sân đình đánh đáo với tớ đi.

Tôi chưa kịp nói gì thì Bằng đã ôm chầm lấy tôi. Nó cầm tay tôi định kéo đi. Bỗng nét mặt nó biến sắc.

Nó chăm chăm nhìn vào tôi, hốt hoảng thốt lên:

– Ôi, sao tay Ký lại thế này?

– Chẳng biết nữa. Tôi trả lời gọn mấy tiếng như vậy.

Bọn trẻ chơi quanh đó thấy lạ liền ùa đến. Đứa sờ, đứa mó, có đứa tinh nghịch giật tay tôi một cái rồi bỏ chạy kêu lên:

– A, Ký què rồi chúng mày ạ. Ký què... Ký què.

Tôi chỉ còn biết đứng lặng nhìn xuống đôi tay buông thõng của mình, mặc cho hai dòng lệ ứa trào từ lúc nào. Thế là từ nay hai tiếng “*thằng què*” sẽ là cái biệt danh của tôi ư? Sao có chuyện kì lạ thế này nhỉ? Mới cách đây mấy ngày thôi, đôi tay của tôi vẫn còn nguyên vẹn kia mà!

(Nguyễn Ngọc Ký, 2022, *Tôi đi học*, NXB Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố Hồ Chí Minh, trang 11 – 12)

Trường hợp 1.

Bạn K có mẹ làm công nhân và bố làm kĩ sư. Trong khi làm việc, không may mẹ của bạn K bị tai nạn lao động phải nằm viện sáu tháng. Thời gian đầu, mọi sinh hoạt của gia đình bị đảo lộn. Bố bạn K phải xin nghỉ việc không lương để vào bệnh viện chăm sóc mẹ. Bạn K phải thay bố mẹ quán xuyến công việc gia đình.

Trường hợp 2.

Lên cấp hai, bố bạn C làm ăn bị phá sản. Bạn C chia sẻ: “*Đúng là chuyện gì cũng có thể xảy ra. Trước kia, mình không bao giờ nghĩ đến việc bố bị phá sản, phải bán nhà. Đến khi có chuyện, mẹ và mình đã rất lo lắng*”.

– Theo em, có những thay đổi nào đã xảy ra với các nhân vật trong câu chuyện và các trường hợp trên?

– Những thay đổi đó đã ảnh hưởng như thế nào đến cuộc sống của họ?

2. Em hãy đọc nội dung sau và trả lời câu hỏi

Khi có sự thay đổi, chúng ta có thể thực hiện cách thích ứng sau đây:

Chấp nhận thay đổi là tất yếu: cho dù có chấp nhận hay không thì sự thay đổi cũng diễn ra; chấp nhận là điều kiện tiên quyết để có thể đối diện và thích ứng với thay đổi. Đối với những sự thay đổi quá lớn, có thể cần nhiều thời gian để chấp nhận và đối diện.

Sau khi được bác sĩ kết luận gãy xương chân phải bất vít sẽ không thể chạy điền kinh được nữa, anh B rất buồn và thất vọng. Bao nhiêu dự định của anh vẫn còn dang dở. Tuy nhiên, anh B tự nhủ rằng: “Có buồn hay thất vọng thì chân mình cũng đã gãy rồi. Mình không có cách nào ngoài việc đối diện với sự thật và vượt qua nó”.

Giữ bình tĩnh trong mọi hoàn cảnh: chỉ khi bình tĩnh, chúng ta mới sáng suốt để giải quyết vấn đề. Khi sự việc, biến cố xảy ra, cần lắng nghe, tìm hiểu để có đầy đủ thông tin trước khi phản ứng; hít thở sâu để lấy lại sự bình tĩnh và ở bên cạnh người thân hoặc người mà mình tin tưởng để có thêm sức mạnh khi phải đối diện với sự thay đổi.

Khi bị ngã xe, anh B thấy chân trái của mình sưng tấy và đau nhức rất nhiều. Ngay lúc đó, anh cố gắng trấn an bản thân, nhờ người đi đường dìu lên vỉa hè để gọi điện thoại cho người bạn thân. Trong lúc chờ bạn đến đưa đi bệnh viện, anh B đã tìm cách cố định chân và hít thở sâu để giữ bình tĩnh.

Chủ động tìm cách giải quyết vấn đề theo hướng tích cực: luôn có nhiều cách giải quyết cho một vấn đề; cần suy nghĩ, để ra nhiều phương án khác nhau và cân nhắc để lựa chọn phương án tích cực, khả thi nhất. Bản thân cần chủ động giải quyết trước khi tìm đến sự hỗ trợ từ người thân, bạn bè, thầy cô hoặc người có chuyên môn.

Sau khi xuất viện, anh B tìm hiểu thông tin để chuyển ngành học. Nhận thấy bản thân có khả năng tin học khá tốt, ngành học phù hợp với tình hình sức khỏe và có nhiều cơ hội việc làm sau khi ra trường nên anh B đã chuyển sang học công nghệ thông tin. Dần dần, anh B đã yêu thích ngành học này hơn.

- Anh B đã làm gì để thích ứng với sự thay đổi của bản thân?
- Để thích ứng với sự thay đổi, cần rèn luyện những kỹ năng nào?

3. Em hãy quan sát các hình ảnh sau để tư vấn cách thích ứng với thay đổi phù hợp cho các nhân vật

- Một số thay đổi có khả năng xảy ra trong cuộc sống của bản thân và gia đình như: sức khỏe, điều kiện kinh tế, công việc, sự mất mát, môi trường sống,...
- Thích ứng với thay đổi giúp chúng ta vượt qua được sự thay đổi của hoàn cảnh; sống phù hợp với hoàn cảnh; không ngừng tự hoàn thiện và phát triển bản thân.
- Một số biện pháp để thích ứng với thay đổi trong cuộc sống như:
  - + Chấp nhận rằng sự thay đổi là tất yếu.
  - + Giữ sự bình tĩnh trong mọi hoàn cảnh.
  - + Chủ động tìm cách giải quyết vấn đề theo hướng tích cực.

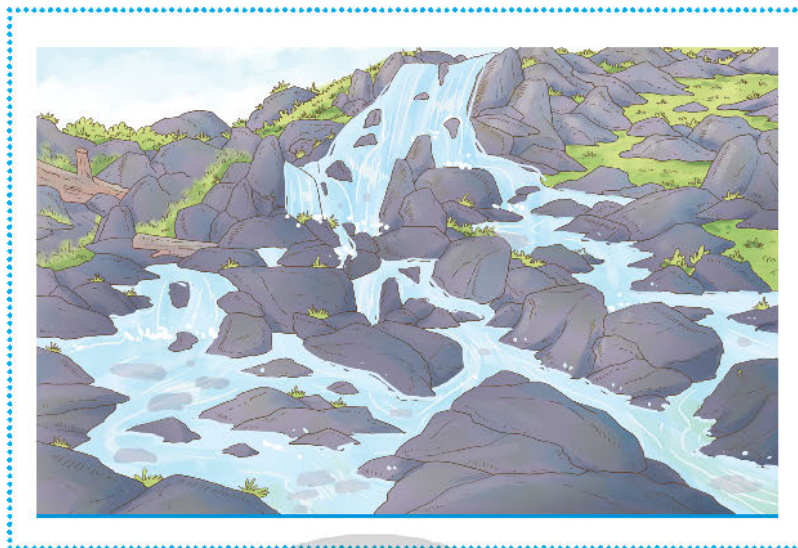

LUYỆN TẬP

1. Em đồng tình hay không đồng tình với cách thích ứng với sự thay đổi nào dưới đây? Vì sao?

- Bạn M luôn nhờ đến sự giúp đỡ của người khác khi bố hoặc mẹ bị ốm nặng.
- Bạn A thích đọc sách về các danh nhân để tìm hiểu và học hỏi từ họ, nhất là cách họ đối diện với thất bại.
- Bạn Y hay suy nghĩ theo hướng tiêu cực khi đối diện với khó khăn.
- Bạn B luôn tự mình giải quyết mọi vấn đề xảy ra trong cuộc sống.

2. Em hãy quan sát hình ảnh dưới đây để xây dựng bài thuyết trình về sự thích ứng và ý nghĩa của việc thích ứng với sự thay đổi trong cuộc sống.

Sức mạnh của nước nằm ở sự linh hoạt và uyển chuyển tùy theo hoàn cảnh. Nước có thể len lỏi, xuyên qua mọi thác ghềnh, vật cản để hoà mình vào biển cả.

3. Em hãy đọc các tình huống sau và đề xuất cách thích ứng với sự thay đổi một cách phù hợp, hiệu quả

Tình huống 1.

Ngày cuối tuần, bạn N sang nhà bạn C chơi. Trong lúc cả hai đang chơi cờ vua thì có tiếng gọi thất thanh từ một người hàng xóm: “N đâu, về mau, nhà cháu cháy hết rồi kìa”. Vừa nghe xong, bạn N hét hoảng, bật khóc tức tưởi và luống cuống không biết phải làm gì.

Tình huống 2.

Sau lần bị bỏng nước sôi, một phần ba khuôn mặt của bạn B bị sẹo. Bạn B rất buồn, tự ti, bế tắc và luôn tìm cách tránh mặt mọi người.

VẬN DỤNG

Em hãy sưu tầm một câu chuyện hoặc một trường hợp chưa thích ứng với sự thay đổi để xây dựng kịch bản và đề xuất cách giải quyết.

Mục tiêu:

- Nhận biết được thế nào là tiêu dùng thông minh; lợi ích của tiêu dùng thông minh.
- Đánh giá được các hành vi tiêu dùng thông minh và kém thông minh.
- Nêu được các cách tiêu dùng thông minh (nắm bắt thông tin về sản phẩm, sử dụng sản phẩm an toàn, nhận biết những hình thức quảng cáo khác nhau, xác định phương thức thanh toán,...).
- Thực hiện được hành vi tiêu dùng thông minh trong một số tình huống cụ thể.
- Khuyến khích, giúp đỡ người thân, bạn bè trở thành người tiêu dùng thông minh.

MỞ ĐẦU

Cuộc sống ngày càng hiện đại thì càng đòi hỏi con người phải thông minh hơn trong cách tiêu dùng. Khi chúng ta kiểm soát được việc chi tiêu, biết dùng tiền vào việc mua những thứ cần thiết, hiệu quả thì sẽ góp phần chủ động về tài chính cá nhân. Em hãy chia sẻ thói quen mua hàng của mình, người thân trong gia đình và nhận xét về thói quen chi tiêu đó.

Chân trời sáng tạo

KHÁM PHÁ

1. Em hãy quan sát các hình ảnh sau và trả lời câu hỏi

- Theo em, trong các hình ảnh trên, hành vi tiêu dùng nào là phù hợp và hành vi nào không phù hợp? Vì sao?
- Theo em, các hành vi tiêu dùng trên có thể dẫn tới những kết quả như thế nào?
- Từ các hình ảnh trên, em hãy xác định biểu hiện của người tiêu dùng thông minh và người tiêu dùng kém thông minh. Lợi ích của hành vi tiêu dùng thông minh là gì?

2. Em hãy đọc nội dung, quan sát các hình ảnh và trả lời câu hỏi

Để trở thành người tiêu dùng thông minh, chúng ta có thể thực hiện một số cách sau:

1. Xây dựng kế hoạch mua sắm thông minh: mua những đồ dùng thiết yếu cho cuộc sống phù hợp với nhu cầu của bản thân như thức ăn, nước uống, đồ dùng học tập cần thiết, đi lại,...

Mình thích đồng hồ của bạn quá! Nhất định mình phải xin tiền mẹ để mua.

Chị ơi, sao sản phẩm này sản xuất ở nước ngoài mà thông tin ghi bằng tiếng Việt vậy chị?

2. Nắm bắt thông tin về sản phẩm: thông qua trang thông tin điện tử của nhà sản xuất, được in trên bao bì sản phẩm hoặc quét mã vạch để truy xuất nguồn gốc hay qua các hình thức quảng cáo. Tuy nhiên, cần xem xét kỹ lưỡng, tham khảo nhiều nguồn, kênh khác nhau để chọn lọc thông tin chính xác nhất.

3. Sử dụng sản phẩm an toàn: chỉ sử dụng sản phẩm rõ nguồn gốc, đọc kĩ hướng dẫn sử dụng trước khi dùng, tìm hiểu quyền lợi của người tiêu dùng để bảo vệ mình trong những trường hợp cần thiết.

4. Lựa chọn phương thức thanh toán phù hợp: bằng tiền mặt hoặc thanh toán trực tuyến. Trước khi thanh toán, cần kiểm tra kĩ nội dung đơn hàng, giá tiền. Khi mua hàng trực tuyến, cần kiểm tra kĩ hàng hoá trước khi nhận, chỉ thanh toán trước đối với các thương hiệu uy tín, bảo mật thông tin tài khoản và lưu lại các hoá đơn, chứng từ, giao dịch để xử lí khi cần thiết.

Chân trời sáng tạo

- Từ thông tin và hình ảnh 1, theo em, khi xây dựng kế hoạch tiêu dùng cần lưu ý điều gì? Vì sao?
- Từ thông tin và hình ảnh 2, theo em, việc tìm hiểu các thông tin về sản phẩm sẽ mang lại những lợi ích gì? Vì sao?
- Việc tìm hiểu cách sử dụng sản phẩm và phương thức thanh toán sẽ mang lại lợi ích như thế nào cho người tiêu dùng? Vì sao?

3. Em hãy đọc các trường hợp sau và thực hiện yêu cầu

Trường hợp 1.

Bạn H rất cần mua xe đạp để đi học và được bố mẹ đồng ý. Thế nhưng, bạn ấy không biết làm thế nào để tìm hiểu và lựa chọn một chiếc xe phù hợp với điều kiện của mình.

Trường hợp 2.

Bạn V xem quảng cáo thiết bị đeo chống mỏi cổ ở trên mạng, thấy sản phẩm này giá rẻ mà lại có nhiều tác dụng nên quyết định mua dùng thử. Sau khi chọn mua, bạn V cung cấp địa chỉ nhà, số điện thoại của mẹ rồi nhờ anh trai thanh toán trước. Bạn ấy được hẹn giao hàng sau hai ngày. Đến ngày thứ ba vẫn chưa thấy ai giao hàng, bạn V liên hệ theo số điện thoại ghi trên mạng thì không liên lạc được.

Em hãy áp dụng các cách tiêu dùng thông minh để gợi ý cho bạn H và bạn V cách chi tiêu phù hợp.

- Tiêu dùng thông minh là mua sắm có kế hoạch, tiết kiệm, hiệu quả và phù hợp với đặc điểm của từng cá nhân.
- Tiêu dùng thông minh giúp người tiêu dùng mua được sản phẩm có chất lượng, tiết kiệm thời gian, tiền bạc, thực hiện được kế hoạch chi tiêu, bảo vệ sức khỏe và quyền lợi của người tiêu dùng.
- Cách tiêu dùng thông minh:
  - + Xác định nhu cầu chính đáng và lập kế hoạch tiêu dùng: Mua đồ dùng thiết yếu phù hợp với nhu cầu và đặc điểm của bản thân.
  - + Tìm hiểu thông tin sản phẩm (chất lượng, mẫu mã, giá cả,...): Chủ động tìm hiểu các thông tin về sản phẩm thông qua nhiều kênh khác nhau để chọn lọc thông tin một cách chính xác.
  - + Sử dụng sản phẩm an toàn: Sử dụng đúng cách, đảm bảo chất lượng, an toàn cho sức khỏe.
  - + Lựa chọn phương thức thanh toán phù hợp: Sử dụng tiền mặt hoặc thanh toán trực tuyến phù hợp với bản thân, tình hình thực tế, kiểm tra kĩ hoá đơn trước khi thanh toán và lưu giữ chứng từ giao dịch để xử lí khi cần thiết.
- Học sinh cần rèn luyện thói quen và tuân thủ cách tiêu dùng thông minh để đảm bảo an toàn tài chính, sức khỏe cho bản thân và gia đình. Đồng thời, khích lệ, tư vấn và thực hiện được những việc làm phù hợp để giúp đỡ người thân, bạn bè trở thành người tiêu dùng thông minh.

LUYỆN TẬP

1. Dựa vào biểu hiện của hành vi tiêu dùng thông minh, em hãy nhận xét về thói quen tiêu dùng của các nhân vật dưới đây:

- a) Cô D thường mua những sản phẩm có giá càng rẻ càng tốt.
- b) Anh T thường mua hàng theo cảm xúc hoặc a dua theo bạn bè.
- c) Ông A thường xuyên tìm hiểu các thông tin về sản phẩm trước khi mua.
- d) Bạn K thường dựa vào đánh giá của người khác khi mua hàng trực tuyến.
- e) Bạn H luôn mua sắm những sản phẩm đắt tiền để thể hiện đẳng cấp của bản thân.

2. Em hãy vận dụng cách tiêu dùng thông minh để nhận xét, tư vấn về hành vi mua sắm của nhân vật trong các trường hợp sau:

Trường hợp 1.

Bạn A đang đi trên đường thì nhìn thấy một cửa hàng bánh kẹo đang có chương trình khuyến mãi “Mua 1 được 3”. Sau khi lựa chọn và kiểm tra thông tin sản phẩm, bạn A phát hiện bánh kẹo ở đây không rõ nguồn gốc xuất xứ nhưng vẫn quyết định mua.

Trường hợp 2.

Bạn K được lớp trưởng phân công mua những vật dụng cần thiết để chuẩn bị cho buổi dã ngoại của lớp nên đã nhờ chị gái chở đi mua. Trên đường đi, chị bạn K hỏi: “Em đã dự tính sẽ mua những gì chưa?”. Bạn K nhanh nhẩu đáp: “Cứ vào chợ, thấy món nào được thì mua thôi chị ạ!”.

3. Sắp tới, gia đình em tổ chức một sự kiện (tiệc sinh nhật, họp mặt, đám giỗ,...). Em hãy áp dụng cách tiêu dùng thông minh và tham khảo ý kiến của bố mẹ, người thân để xây dựng kế hoạch mua sắm trong dịp này sao cho phù hợp.

VẬN DỤNG

Em hãy lựa chọn một hoặc một số sản phẩm cần thiết với bản thân hoặc gia đình để tìm hiểu thông tin của sản phẩm. Sau đó, chia sẻ về kết quả tìm hiểu đó.

Vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lí

Mục tiêu:

- Nêu được khái niệm vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lí; các loại vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lí.
- Nêu được ý nghĩa của trách nhiệm pháp lí.
- Phân tích, đánh giá được các hành vi vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lí trong một số tình huống cụ thể.
- Nghiêm chỉnh chấp hành pháp luật; tích cực ngăn ngừa và đấu tranh với các hành vi vi phạm pháp luật.

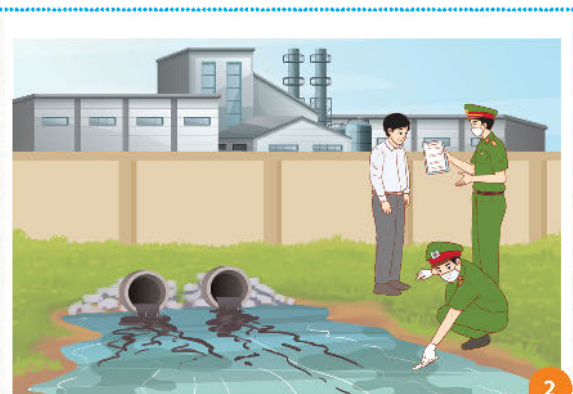
MỞ ĐẦU

Pháp luật là hệ thống các quy tắc xử sự chung, có tính bắt buộc do Nhà nước ban hành và bảo đảm thực hiện bằng các biện pháp giáo dục, thuyết phục, cưỡng chế. Tuy nhiên, trong thực tế vẫn có một số cá nhân có hành vi vi phạm pháp luật và phải chịu các trách nhiệm pháp lí.

Em hãy quan sát các hình ảnh sau và cho biết chủ thể có hành vi vi phạm gì và phải gánh chịu trách nhiệm như thế nào.

1

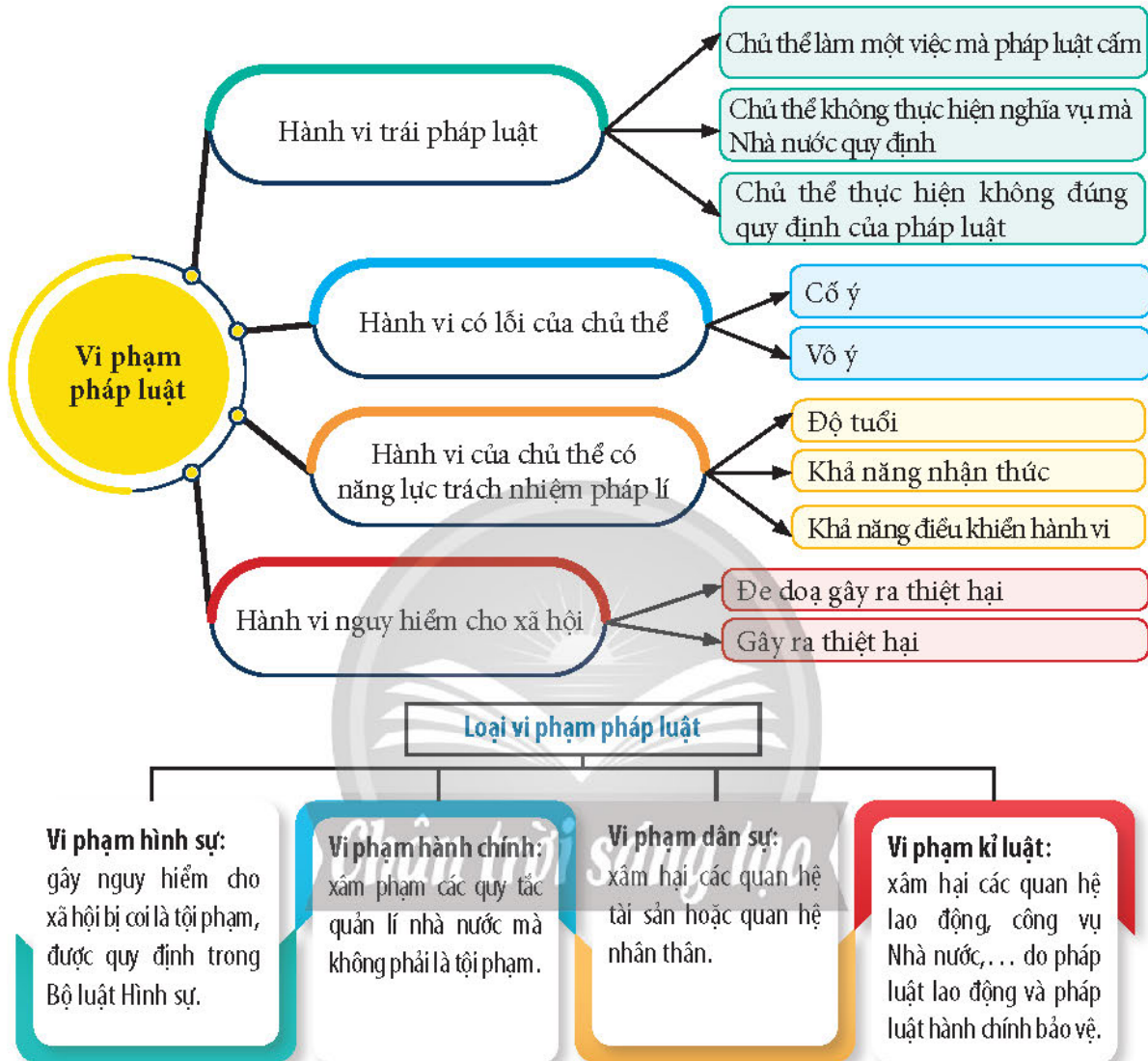

2

KHÁM PHÁ

1. Em hãy quan sát sơ đồ, đọc thông tin trong bảng và các trường hợp để trả lời câu hỏi

Hành vi	Phân tích dấu hiệu vi phạm
Anh A 20 tuổi, trộm cắp 10 triệu đồng của bà H.	<ul style="list-style-type: none"> Lỗi cố ý. Gây ra thiệt hại 10 triệu đồng đối với bà H. Có khả năng tự chịu trách nhiệm pháp lý.

Trường hợp 1.

Bạn D (14 tuổi) thường trốn học để đi chơi điện tử. Tại đây, bạn D bị anh T (20 tuổi) dụ dỗ sử dụng ma túy. Trong một lần sử dụng ma túy, bạn D và anh T bị công an bắt quả tang, lập biên bản, đưa về trụ sở công an cùng tang vật.

Trường hợp 2.

Anh G (16 tuổi) điều khiển xe máy trên 50 phân khối và chạy quá tốc độ quy định. Sau đó, anh G đã gây tai nạn cho chị M, khiến chị bị thương với tỉ lệ thương tật dưới 11%.

Trường hợp 3.

Ông V là công chức nhà nước. Trong giờ làm việc, ông V đã sử dụng xe của cơ quan ra ngoài để giải quyết việc riêng.

Dựa vào thông tin về các loại vi phạm, em hãy phân tích hành vi vi phạm của chủ thể trong các trường hợp 1, 2, 3 để xác định loại vi phạm pháp luật tương ứng.

2. Em hãy quan sát sơ đồ và đọc thông tin sau để trả lời câu hỏi

Trách nhiệm kỉ luật: là trách nhiệm pháp lí của người vi phạm kỉ luật phải chịu các hình thức kỉ luật do người đứng đầu cơ quan, đơn vị, tổ chức áp dụng như cảnh cáo, hạ bậc lương, hạ ngạch, cách chức, buộc thôi việc, buộc thôi học,...

Trách nhiệm hình sự: là trách nhiệm pháp lí của người hoặc pháp nhân thương mại phạm tội phải chịu hình phạt và các biện pháp tư pháp được quy định trong Bộ luật Hình sự như cảnh cáo, phạt tiền, tù có thời hạn, tù chung thân, tử hình,...

Trách nhiệm pháp lí

Trách nhiệm dân sự: là trách nhiệm pháp lí của cá nhân, tổ chức vi phạm pháp luật dân sự nhằm bù đắp tổn thất vật chất, tinh thần đã gây ra cho chủ thể khác. như buộc chấm dứt hành vi vi phạm, buộc xin lỗi, cải chính công khai, buộc thực hiện nghĩa vụ dân sự, buộc bồi thường thiệt hại, phạt vi phạm,...

Trách nhiệm hành chính: là trách nhiệm pháp lí của cá nhân, tổ chức vi phạm các quy tắc quản lí Nhà nước phải chịu các hình thức xử lí vi phạm hành chính do cơ quan Nhà nước hoặc người có thẩm quyền áp dụng như cảnh cáo, phạt tiền, tước quyền sử dụng giấy phép, chứng chỉ hành nghề,...

Thông tin.

Trích Bộ luật Hình sự năm 2015 sửa đổi, bổ sung năm 2017

Điều 31. Mục đích của hình phạt

Hình phạt không chỉ nhằm trừng trị người, pháp nhân thương mại phạm tội mà còn giáo dục họ ý thức tuân theo pháp luật và các quy tắc của cuộc sống, ngăn ngừa họ phạm tội mới; giáo dục người, pháp nhân thương mại khác tôn trọng pháp luật, phòng ngừa và đấu tranh chống tội phạm.

- Dựa vào nội dung từ sơ đồ trên, em hãy xác định các loại trách nhiệm pháp lý mà chủ thể trong các trường hợp 1, 2, 3 ở hoạt động 1 phải gánh chịu là gì.
- Từ thông tin trên, em hãy cho biết mục đích, ý nghĩa của trách nhiệm pháp lý.

- *Vi phạm pháp luật là hành vi trái pháp luật, có lỗi do người có năng lực trách nhiệm pháp lý thực hiện, xâm hại các quan hệ xã hội được pháp luật bảo vệ.*
- *Các loại vi phạm pháp luật bao gồm: vi phạm hình sự, vi phạm hành chính, vi phạm dân sự, vi phạm kỉ luật.*
- *Trách nhiệm pháp lý là nghĩa vụ mà các cá nhân hoặc tổ chức phải gánh chịu hậu quả bất lợi do nhà nước quy định từ hành vi vi phạm pháp luật của mình.*
- *Các loại trách nhiệm pháp lý bao gồm: trách nhiệm hình sự, trách nhiệm hành chính, trách nhiệm kỉ luật, trách nhiệm dân sự.*
- *Ý nghĩa của trách nhiệm pháp lý:*
  - + *Giúp ngăn ngừa, giáo dục, cải tạo đối với những hành vi vi phạm pháp luật.*
  - + *Giúp giáo dục mọi người có ý thức tôn trọng, chấp hành đúng theo quy định pháp luật.*

+ Giúp củng cố niềm tin của người dân vào pháp luật.

– Mọi công dân phải nghiêm chỉnh chấp hành pháp luật, tích cực ngăn ngừa và đấu tranh với các hành vi vi phạm pháp luật.

LUYỆN TẬP

1. Em đồng tình hay không đồng tình với các nhận định nào dưới đây? Vì sao?

- Trách nhiệm pháp lí là hậu quả của hành vi vi phạm pháp luật.
- Mọi hành vi trái với quy định của pháp luật đều vi phạm pháp luật.
- Trẻ em dù có phạm tội cũng không phải chịu trách nhiệm hình sự.
- Công dân phải đủ 18 tuổi trở lên thì mới được xem là chủ thể của vi phạm pháp luật.
- Chủ thể của vi phạm pháp luật có thể chịu đồng thời nhiều trách nhiệm pháp lí cùng lúc.

2. Em hãy xác định các hành vi vi phạm pháp luật của các chủ thể dưới đây và cho biết trách nhiệm pháp lí mà họ phải chịu là gì.

- Ông B tự ý xây nhà cao tầng khi chưa có Giấy phép xây dựng.
- Anh K (25 tuổi) thực hiện hành vi cướp giật điện thoại di động của người đi đường.
- Chị H vay của bà V số tiền 200 triệu đồng, nhưng sau đó, vì không có khả năng chi trả nên chị ấy đã bỏ trốn.
- Anh N sau khi uống rượu bia, đã điều khiển xe máy trên đường, đâm vào xe của chị T, gây hư hỏng nặng.

3. Em hãy xác định dấu hiệu vi phạm, loại vi phạm và trách nhiệm pháp lý tương ứng với các trường hợp dưới đây:

Trường hợp	Dấu hiệu vi phạm	Loại hình vi phạm	Trách nhiệm pháp lý
1. Đội quản lí thị trường số 4 của tỉnh H đã tổ chức kiểm tra đột xuất trên địa bàn và phát hiện hộ kinh doanh của anh K 35 tuổi, có khả năng nhận thức tốt, không bị tâm thần, đang tàng trữ, buôn bán nhiều mặt hàng giả.	////////////////////	////////////////////	////////////////////
2. Sau khi được chị B cho mượn xe, anh H 20 tuổi, có khả năng nhận thức tốt, không bị tâm thần, đã đem chiếc xe ấy đến cửa hàng mua bán xe máy và bán với giá 5 triệu đồng.	////////////////////	////////////////////	////////////////////
3. Anh M 30 tuổi, có khả năng nhận thức tốt, không bị tâm thần, kí hợp đồng thoả thuận việc bán cho chị V toàn bộ sản lượng tôm nuôi của mùa vụ chính. Tuy nhiên, do giá thị trường tăng cao, anh M đã thay đổi quyết định và không bán cho chị V.	////////////////////	////////////////////	////////////////////
4. Chị K 29 tuổi, có khả năng nhận thức tốt, không bị tâm thần, là viên chức của một cơ quan hành chính sự nghiệp. Trong quá trình tiếp nhận hồ sơ, chị K đã có lời lẽ, cử chỉ xúc phạm ông T.	////////////////////	////////////////////	////////////////////

 VẬN DỤNG

Em hãy lập kế hoạch tổ chức một buổi tuyên truyền pháp luật (có thể chọn pháp luật về hôn nhân, pháp luật về giao thông, pháp luật về hành chính,...) trong phạm vi lớp học.

Mục tiêu:

- Nêu được quy định cơ bản của pháp luật về quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế.
- Phân tích, đánh giá được hậu quả của hành vi vi phạm pháp luật về quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế.
- Nhận biết được trách nhiệm công dân trong việc thực hiện quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế.
- Vận động gia đình, người thân thực hiện tốt quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế.

MỞ ĐẦU

Công dân có quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế, tuy nhiên, khi kinh doanh phải thực hiện những quy định của pháp luật và chịu sự quản lý của Nhà nước. Việc hiểu những quy định của pháp luật về quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế sẽ giúp công dân chủ động hơn trong thực hiện các quyền và nghĩa vụ của mình.

Em hãy chia sẻ hiểu biết của bản thân về quyền và nghĩa vụ của công dân khi tham gia hoạt động kinh doanh.

KHÁM PHÁ

Chân trời sáng tạo

1. Em hãy đọc thông tin, các trường hợp sau và thực hiện yêu cầu

Thông tin.

Trích Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013

Điều 33.

Mọi người có quyền tự do kinh doanh trong những ngành nghề mà pháp luật không cấm.

Trích Luật Doanh nghiệp năm 2020

Điều 7. Quyền của doanh nghiệp

2. Tự chủ kinh doanh và lựa chọn hình thức tổ chức kinh doanh; chủ động lựa chọn ngành, nghề, địa bàn, hình thức kinh doanh; chủ động điều chỉnh quy mô và ngành, nghề kinh doanh.

Trích Luật Đầu tư năm 2020

Điều 6. Ngành, nghề cấm đầu tư kinh doanh

1. Cấm các hoạt động đầu tư kinh doanh sau đây:

a) Kinh doanh các chất ma túy quy định tại Phụ lục I của Luật này.

b) Kinh doanh các loại hoá chất, khoáng vật quy định tại Phụ lục II của Luật này.

c) Kinh doanh mẫu vật các loài thực vật, động vật hoang dã có nguồn gốc khai thác từ tự nhiên quy định tại Phụ lục I của Công ước về buôn bán quốc tế các loài thực vật, động vật hoang dã nguy cấp; mẫu vật các loài thực vật rừng, động vật rừng, thủy sản nguy cấp, quý, hiếm Nhóm I có nguồn gốc khai thác từ tự nhiên quy định tại Phụ lục III của Luật này.

d) Kinh doanh mại dâm.

đ) Mua, bán người, mô, xác, bộ phận cơ thể người, bào thai người.

e) Hoạt động kinh doanh liên quan đến sinh sản vô tính trên người.

g) Kinh doanh pháo nổ.

h) Kinh doanh dịch vụ đòi nợ.

Trường hợp 1.

Anh H mở cửa hàng kinh doanh vật liệu xây dựng (có đăng kí kinh doanh). Nhưng một thời gian sau, anh H đã chủ động nhập thêm các mặt hàng đồ điện gia dụng để bán mà không đăng kí thay đổi, bổ sung mặt hàng kinh doanh với cơ quan nhà nước có thẩm quyền.

Trường hợp 2.

Bà N là chủ một doanh nghiệp tư nhân. Vì tham lợi nhuận cao nên bà N đã nhập hàng giả để kinh doanh. Qua hoạt động kiểm tra, Chi cục Quản lí thị trường đã phát hiện sai phạm này và xử phạt bà N số tiền 50 triệu đồng, đồng thời, tịch thu, tiêu huỷ toàn bộ số hàng giả.

Em cần biết

Nghĩa vụ của công dân trong kinh doanh bao gồm: tuân thủ quy định của pháp luật về kinh doanh; đảm bảo quyền, lợi ích hợp pháp của người lao động trong doanh nghiệp và người tiêu dùng; tuân thủ các quy định khác của pháp luật về bảo vệ môi trường, an sinh xã hội.

Em hãy đánh giá hành vi của chủ thể trong các trường hợp trên có phù hợp với quy định của pháp luật về quyền tự do kinh doanh công dân không. Giải thích vì sao.

2. Em hãy đọc thông tin và trường hợp sau để thực hiện yêu cầu

Thông tin.

Trích Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013

Điều 47.

Mọi người có nghĩa vụ nộp thuế theo luật định.

Trích Luật Quản lý thuế năm 2019

Điều 2. Đối tượng áp dụng

1. Người nộp thuế bao gồm:

- a) Tổ chức, hộ gia đình, hộ kinh doanh, cá nhân nộp thuế theo quy định của pháp luật về thuế;
- b) Tổ chức, hộ gia đình, hộ kinh doanh, cá nhân nộp các khoản thu khác thuộc ngân sách nhà nước;
- c) Tổ chức, cá nhân khấu trừ thuế.

Trích Luật Quản lý thuế năm 2019

Điều 16. Quyền của người nộp thuế

1. Được hỗ trợ, hướng dẫn thực hiện việc nộp thuế; cung cấp thông tin, tài liệu để thực hiện nghĩa vụ, quyền lợi về thuế.
3. Yêu cầu cơ quan quản lý thuế giải thích về việc tính thuế, ấn định thuế; yêu cầu giám định số lượng, chất lượng, chủng loại hàng hoá xuất khẩu, nhập khẩu.
5. Hưởng các ưu đãi về thuế, hoàn thuế theo quy định của pháp luật về thuế; được biết thời hạn giải quyết hoàn thuế, số tiền thuế không được hoàn và căn cứ pháp lý đối với số tiền thuế không được hoàn.
12. Tố cáo hành vi vi phạm pháp luật của công chức quản lý thuế và tổ chức, cá nhân khác theo quy định của pháp luật về tố cáo.

Điều 17. Trách nhiệm của người nộp thuế

1. Thực hiện đăng ký thuế, sử dụng mã số thuế theo quy định của pháp luật.
2. Khai thuế chính xác, trung thực, đầy đủ và nộp hồ sơ thuế đúng thời hạn; chịu trách nhiệm trước pháp luật về tính chính xác, trung thực, đầy đủ của hồ sơ thuế.
3. Nộp tiền thuế, tiền chậm nộp, tiền phạt đầy đủ, đúng thời hạn, đúng địa điểm.

Trường hợp.

Anh D kí hợp đồng lao động làm việc cho Công ty P với mức lương 25 triệu đồng mỗi tháng. Sau một năm làm việc, phòng Tài chính kế toán thông báo cho anh D về việc quyết toán thuế thu nhập cá nhân. Theo đó, anh D có thể thực hiện hoặc uỷ quyền cho công ty quyết toán thay. Tuy nhiên, do anh mãi lo công việc nên đã không thực hiện nghĩa vụ nộp thuế đúng thời hạn.

- Em hãy phân tích hành vi vi phạm trong việc nộp thuế của anh D ở trường hợp trên.
- Em hãy cho biết vì sao việc nộp thuế vừa là quyền lợi, vừa là nghĩa vụ của công dân.

– Những quy định cơ bản của pháp luật về cơ bản của pháp luật về quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế:

+ Quyền và nghĩa vụ của công dân về tự do kinh doanh:

• Quyền: tự do kinh doanh trong những ngành, nghề mà pháp luật không cấm; lựa chọn hình thức, quy mô kinh doanh; quyền tự chủ kinh doanh (vốn, thị trường, khách hàng, lĩnh vực đầu tư, kinh doanh,...).

• Nghĩa vụ: tuân thủ quy định của pháp luật về kinh doanh; đảm bảo quyền, lợi ích hợp pháp của người lao động trong doanh nghiệp và người tiêu dùng; tuân thủ các quy định khác của pháp luật về bảo vệ môi trường, an sinh xã hội.

+ Nghĩa vụ và quyền của công dân về nộp thuế:

• Nghĩa vụ: đăng kí thuế, khai thuế, nộp thuế đầy đủ, đúng thời hạn.

• Quyền: cung cấp thông tin để thực hiện quyền, nghĩa vụ nộp thuế; được giữ bí mật thông tin, trừ những thông tin phải cung cấp cho cơ quan thuế; được hưởng ưu đãi về thuế, hoàn thuế theo quy định của pháp luật về thuế, được hỗ trợ, hướng dẫn thực hiện việc nộp thuế;...

– Mọi người phải tuân thủ các quy định của pháp luật về quyền và nghĩa vụ của công dân về tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế; tích cực tuyên truyền, vận động gia đình, xã hội thực hiện tốt quyền và nghĩa vụ của công dân về tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế, cũng như đấu tranh với những biểu hiện tiêu cực trong kinh doanh và nộp thuế.

LUYỆN TẬP

1. Em đồng tình hay không đồng tình với các ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

- Nộp thuế là trách nhiệm của doanh nghiệp.
- Kinh doanh là quyền tự do của mỗi người, không ai có quyền can thiệp.
- Kinh doanh không chỉ đem lại lợi ích cho cá nhân mà còn đóng góp cho xã hội.
- Cá nhân, tổ chức phải kinh doanh đúng ngành, nghề đã đăng kí với cơ quan nhà nước.

2. Em hãy nhận xét và cho biết hậu quả của hành vi vi phạm quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế của các chủ thể dưới đây:

- Chị B làm kế toán trưởng và có hành vi chậm nộp hồ sơ khai thuế so với thời gian quy định.
- Doanh nghiệp B nhập lậu các linh kiện điện tử để bán cho khách hàng.
- Chị M muốn thành lập công ty nhưng không đủ điều kiện nên đã nhờ anh G đứng tên thay.
- Chị H nhờ bạn bè đứng tên cho một số khoản thu nhập để trốn thuế thu nhập cá nhân.
- Doanh nghiệp A kê khai thông tin không chính xác, thiếu trung thực và nộp hồ sơ thuế không đúng hạn.
- Công ty V thoả thuận với công nhân ghi tiền lương trong hợp đồng lao động thấp hơn so với mức lương thực tế để trốn thuế.

3. Em hãy đọc tình huống sau và trả lời câu hỏi

Nhằm mục đích tạo thuận lợi cho người nộp thuế trong việc thực hiện nghĩa vụ của mình, chị H – cán bộ Cục Thuế tỉnh A, thường xuyên tổ chức công tác hỗ trợ người nộp thuế. Cụ thể, tại cơ quan, chị đã hướng dẫn người nộp thuế hiểu thêm về các chính sách và thủ tục hành chính thuế, nhất là các quy định mới được ban hành hoặc sửa đổi, bổ sung. Nhờ vậy, chị H đã hỗ trợ cho nhiều cá nhân, tổ chức biết rõ các thông tin về thuế và giúp các họ thực hiện đầy đủ nghĩa vụ nộp thuế của mình.

Chân trời sáng tạo

Chị H đã làm gì để thực hiện trách nhiệm của công dân về quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế?

VẬN DỤNG

- Em hãy thiết kế thông điệp về ý nghĩa của việc thực hiện quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế.
- Em hãy viết một bài phân tích, đánh giá về một hành vi vi phạm pháp luật trong thực tế mà em biết (có thể sưu tầm từ trên báo, mạng xã hội,...) về quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế. Từ đó, rút ra bài học cho bản thân.

GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Thuật ngữ	Nghĩa	Trang
Đặc xá	Sự khoan hồng đặc biệt của Nhà nước do Chủ tịch nước kí Quyết định tha tù trước thời hạn cho người bị kết án phạt tù có thời hạn, tù chung thân nhân sự kiện trọng đại, ngày lễ lớn của đất nước hoặc trong trường hợp đặc biệt.	12
Kinh doanh	Tổ chức việc sản xuất, buôn bán, dịch vụ nhằm mục đích sinh lợi.	53, 54, 55, 57, 58, ...
Khuyến học	Khuyến khích và giúp đỡ học tập.	18

BẢNG CHÚ THÍCH HÌNH ẢNH

Trang	Ảnh số	Tác giả, nguồn hình ảnh
7	1. Tranh của họa sĩ Phạm Cao Thái Bảo về ba chiến sĩ Cảnh sát phòng cháy, chữa cháy đã anh dũng hi sinh trong cuộc chiến với “giặc lửa” để cứu sống tám nạn nhân trong vụ hoả hoạn ở số nhà 231 Quan Hoa, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội vào chiều ngày 01/8/2022.	Phạm Cao Thái Bảo
28	2. Quang cảnh Lễ kí Hiệp định Paris về chấm dứt chiến tranh, lập lại hoà bình ở Việt Nam ngày 27/11/1973 tại thủ đô Paris (Pháp).	Ảnh tư liệu của Thông tấn xã Việt Nam
29	3. Hiệp định Geneve (Thụy Sĩ) được kí ngày 20/7/1954 về đình chỉ chiến tranh, khôi phục hoà bình ở Đông Dương, bãi bỏ quyền cai trị của người Pháp, công nhận nền độc lập của ba quốc gia Việt Nam, Lào và Campuchia.	Ảnh tư liệu
29	4. Các bác sĩ quân y Việt Nam giương cao hai lá cờ của Liên hợp quốc và Việt Nam tại Sân bay quốc tế Juba, bắt đầu thực hiện nhiệm vụ gìn giữ hoà bình Liên hợp quốc tại Nam Sudan.	Ảnh tư liệu của Thông tấn xã Việt Nam

*Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn
các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn
trong cuốn sách này.*

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Tổng Giám đốc HOÀNG LÊ BÁCH

Chịu trách nhiệm nội dung:

Tổng biên tập PHẠM VĨNH THÁI

Biên tập nội dung: TRẦN THỊ MỸ TRIỀU – VŨ TRỌNG THANH

Biên tập mỹ thuật: PHẠM THỊ HẠ LIÊN

Thiết kế sách: HUỖNH THỊ TRÚC LINH

Trình bày bìa: TÓNG THANH THẢO – LÊ TRỌNG SƠN

Minh họa: TRẦN ANH NHÂN

Sửa bản in: TRẦN THỊ MỸ TRIỀU – PHAN ANH TUẤN

Chế bản: CÔNG TY CỔ PHẦN DỊCH VỤ XUẤT BẢN GIÁO DỤC GIA ĐỊNH

Chân trời sáng tạo

Bản quyền thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

GIÁO DỤC CÔNG DÂN 9 (Chân trời sáng tạo)

Mã số:

In ..... bản, (QĐ in số ....) khổ 19 x 26,5 cm

Đơn vị in: .....

Địa chỉ .....

Số ĐKXB: .....

Số QĐXB: ....., ngày ..... tháng ..... năm 20...

In xong và nộp lưu chiểu tháng ..... năm 20...

Mã số ISBN: .....

HUÂN CHƯƠNG HỒ CHÍ MINH

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 9 – CHÂN TRỜI SÁNG TẠO

1. NGỮ VĂN 9 – TẬP MỘT
2. NGỮ VĂN 9 – TẬP HAI
3. TOÁN 9 – TẬP MỘT
4. TOÁN 9 – TẬP HAI
5. TIẾNG ANH 9
FriendsPlus - Student Book
6. GIÁO DỤC CÔNG DÂN 9
7. KHOA HỌC TỰ NHIÊN 9
8. LỊCH SỬ VÀ ĐỊA LÍ 9
9. TIN HỌC 9
10. CÔNG NGHỆ 9 – Định hướng nghề nghiệp
11. CÔNG NGHỆ 9 – Trải nghiệm nghề nghiệp
Lắp đặt mạng điện trong nhà
12. CÔNG NGHỆ 9 – Trải nghiệm nghề nghiệp
Nông nghiệp 4.0
13. CÔNG NGHỆ 9 – Trải nghiệm nghề nghiệp
Cắt may
14. GIÁO DỤC THỂ CHẤT 9
15. ÂM NHẠC 9
16. MĨ THUẬT 9 (1)
17. MĨ THUẬT 9 (2)
18. HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM, HƯỚNG NGHIỆP 9 (1)
19. HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM, HƯỚNG NGHIỆP 9 (2)

Các đơn vị đầu mối phát hành

- **Miền Bắc:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Bắc
- **Miền Trung:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Đà Nẵng
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Trung
- **Miền Nam:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Phương Nam
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Nam
CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục Cửu Long

Sách điện tử: <http://hanhtrangso.nxbgd.vn>

Cào lớp nhú trên tem rồi quét mã để xác thực và truy cập học liệu điện tử.

